

Cogito POLONI dla

E-magazyn
dla młodzieży
polonijnej
z całego świata

ODKRYWAJ **POLSKĘ** PO SWOJEMU

- darmowe zwiedzanie, fotospacery, gra miejska...
- festiwale, zloty i koncerty megagwiazd...

ZOBACZ, jak ŚWIĘTOWANO Dni Polskiego DZIEDZICTWA w UK

STUDY TOURS TO POLAND – SUPERINICJATYWA polonijnych studentów

MOJE ŻYCIE jest pełne **niespodzianek!** KAMIL BEDNAREK

WIELKI POLAK – Ignacy Łukasiewicz i jego **LAMPA**

PLUS: Warsztaty DZIENNIKARSKIE

Ciekawostki z historii
Polski

Wyjątkowa lektura
na **wakacje**

Cześć młoda Polonio!

„W życiu trzeba mieć cel i pasję. Jeżeli mogę coś powiedzieć młodym ludziom, którzy będą nas czytali, to nakłaniałbym ich, żeby nie rezygnowali ze swoich pasji. Trzeba się starać szukać jakichś szans ich realizacji. Bo to jest w zasięgu ręki” – mówi w wywiadzie Kamil Bednarek, jeden z najpopularniejszych polskich artystów. Warto go posłuchać, odkryć w sobie pasję, a także znaleźć sposób, by je zrealizować. Mam nadzieję, że nasz magazyn zainspiruje młodzież polonijną do odkrywania swoich możliwości.

W tym numerze podsuwamy pomysły na wakacje w naszym kraju. Pokazujemy, jak fantastycznie świętowano w Wielkiej Brytanii Dni Polskiego Dziedzictwa i czego o naszym kraju dowiedzieli się obcokrajowcy, którzy przyjechali na Study Tours to Poland.

Niezwykle cenne są dla nas prace polonijnych uczniów, w tym numerze też nie mogło ich zabraknąć.

Zapraszam do czytania, ale i współtworzenia e-magazynu. Piszcie o swoich szkołach, organizacjach i instytucjach polonijnych, o pasjach i życiu.

Ola Siewko
redaktor naczelna
„Cogito dla Polonii”

Do poczytania w 6. numerze

4 Newsy dla Polonii

Działasz aktywnie na rzecz Polonii? Twoja polska szkoła zrealizowała ciekawy projekt? Wzięłaś udział w interesującej imprezie ośrodka polonijnego lub instytucji polonijnej? Napisz nam o tym! Zostań naszym korespondentem. Wyślij swojego newsa na adres: cogito@cogito.com.pl.

Zapraszamy na Facebooka!
Polub nas i bądź na bieżąco
z newsami ze świata Polonii ☺
[@CogitodlaPolonii](https://www.facebook.com/CogitodlaPolonii)

6 Polish Heritage Days 2019

Po raz trzeci inicjatywa Ambasadora RP w Londynie spotkała się z szerokim odzewem polonijnych ośrodków. Festyny, pikniki celebryjące Dni Polskiego Dziedzictwa odbyły się w blisko 150 miejscach.

8 Brawa dla polonijnej młodzieży!

W ramach obchodów Polish Heritage Days uczniowie przygotowali wyjątkowe prace, w których przedstawili takich bohaterów, dzięki którym Polacy w Wielkiej Brytanii mogą czuć się dumni.

10 Jaka pasja – takie lato

Spędzasz wakacje w Polsce? Super! Interesujesz się muzyką? Dla ciebie mamy festiwale. Fani książek, dobrego kina, polskiej tradycji, sportu i fantastyki też coś dla siebie znajdą!

12 Możesz być, kim chcesz

Jeśli postawisz sobie konkretne cele, będziesz szukać sposobów, jak je osiągnąć, to wygrasz! – mówi **Krzysztof Król**, coach motywacyjny, który na co dzień mieszka w Tajlandii.

14 Odkryj Polskę po swojemu!

Darmowe zwiedzanie, spacerowanie z aparatem w rękę, gra miejska... Każdy sposób jest dobry, by poznać ojczyznę przodków. A Ty, jaki wybierasz?

16 Nie siedź w domu, graj w siatkówkę!

Pod takim hasłem odbywają się treningi dzieci i młodzieży z londyńskiej Akademii Siatkarskiej prowadzonej przez Pawła Zagumnego, mistrza świata.

18 Study Tours to Poland

Wiosną gościliśmy w Warszawie studentów z Rosji, Ukrainy, Białorusi, którzy działają w samorządach studenckich i terytorialnych i chcą zmienić swoje życie.

20 Jak widzę Polskę

Co nasi goście zobaczyli w Polsce, czy to różniło się od tego, co wiedzieli wcześniej o naszym kraju?

24 Wielki Polak: Ignacy Łukasiewicz

„Światła, światła i pracy dla ubogiego kraju i ludu” – tak mówił wybitny naukowiec, wynalazca lampy naftowej, wielki patriota i działacz niepodległościowy.

28 „Tam gdzie spadają Anioły” – powieść Doroty Terakowskiej

Mała dziewczynka traci opiekę swojego Anioła Stróża i okazuje się, że to ona teraz musi mu pomóc... W tej lekturze dużo rozważań na temat harmonii w świecie, dobra i zła...

34 Poznaj kategorie słowotwórcze

Wyrazy pochodne o wspólnym znaczeniu słowotwórczym, nadanym przez odpowiednie formanty, tworzą kategorie znaczeniowe. Zapamiętaj najważniejsze z nich oraz formanty, które je tworzą.

36 Moje życie jest pełne niespodzianek!

Śpiewa reggae, gra tak, jak czuje. I mówi, że w życiu trzeba mieć cel i pasję.
Kamil Bednarek!

22 Lublin czeka na polonijnych studentów

Nie zrozumiesz Lublina bez poznania jego tradycji jagiellońskich i wyjątkowej historii. Ale przez kilka lat studiów można tę wiedzę uzupełnić.

26 ROK 966

– CO SIĘ WTEDY WYDARZYŁO?

Rok 966 to data przyjęcia chrztu przez Mieszka I oraz jego dwór. To data chrztu Polski. Dlaczego jest taka ważna?

32 Sztuka pisania po polsku

Czy udałoby ci się przybliżyć komuś jakiś temat, zaciekać go opowiadaną przez siebie historią? W naszym reportażu to się udało!

38 Polska kultura

Książki, filmy i albumy – nowości na wakacje.

40 Co nam przyniesie czerwiec? To, co mówią polskie przysłowia i powiedzenia.

Gorąco zapraszamy do współpracy z naszym e-magazynem!!!

Lubisz język polski? Piszesz wiersze, opowiadania lub jesteś dziennikarzem gazetki szkolnej? Albo chciałbyś być dziennikarzem? Koniecznie dołącz do naszego zespołu redakcyjnego. Zostań korespondentem i dziennikarzem „Cogito dla Polonii”. Czekamy na Ciebie 😊 i Twoje teksty o pasjach, ciekawych ludziach, historiach ze świata Polonii, projektach szkolnych.
Napisz mejla na adres: cogito@cogito.com.pl.

POLSKIE BRACTWO
KAWALERÓW GUTENBERGA

„Cogito dla Polonii” tworzą:

Koordinator projektu

prof. dr hab. Dariusz Kuźmina

Redaktor naczelna

Ola Siewko

Dziennikarze:

Bogdan Andrushchenko, Monika Bartnik, Renata Jarecka, Sylwia Kołoszewska, Weronika Goszczyńska, Agnieszka Wyganowska

Skład i łamanie graficzne:

Dorota Domagała / ilustratorka

Okładka: Joshua Rawson-Harris/unsplash.com

Zdjęcia: Pixabay.com, Unsplash.com, domena publiczna/Wikimedia Commons

Adres redakcji:

e-mail: cogito@cogito.com.pl

ul. Kamionkowska 45

03–812 Warszawa

Dystrybucja:

Polonijna Biblioteka Cyfrowa

Wydawca:

Polskie Bractwo Kawalerów Gutenberga

ul. Daniszewska 2

03–230 Warszawa

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

„Cogito dla Polonii” – bezpłatny e-magazyn dla młodzieży polonijnej na całym świecie.

Zadanie „Cogito dla Polonii” – współfinansowane w ramach sprawowania opieki Senatu Rzeczypospolitej Polskiej nad Polonią i Polakami za granicą w 2019 roku.

GORĄCO POLECAMY!!!

NOWOŚĆ! „ZESZYTY SZKOLNE” DLA POLSKICH MATURZYSTÓW NA WYSPACH!

Polscy uczniowie z Wielkiej Brytanii będą mogli rozpocząć przygotowania do A-level, czyli nowej matury z języka polskiego, bez strachu o materiały do nauki. Po ubiegłorocznej premierze „Zeszytów Szkolnych” z opracowaniem „Tanga” Sławomira Mrożka właśnie ukazał się drugi numer publikacji, w której uczniowie i nauczyciele znajdą mnóstwo materiałów egzaminacyjnych. Nowością na egzaminie maturalnym jest **research project**, czyli **projekt badawczy**. Na czym będzie polegał? Na zbadaniu jednego z czterech podanych tematów i napisaniu eseju. Tak w skrócie, bo więcej szczegółów znajdziecie w „Zeszytach Szkolnych”.

Kolejne dwa eseje do napisania oparte będą na dwu lekturach lub jednym filmie. W tym numerze uczniowie znajdą materiały do pracy nad wątkiem żołnierzy Armii Krajowej, a przede wszystkim Maćka Chełmickiego z „**Popiołu i diamentu**” **Jerzego Andrzejewskiego**. Propozycja pracy z egzaminacyjną lekturą „**Brzeziną**” **Jarosława Iwaszkiewicza**, wychodzi od malarstwa Jacka Malczewskiego. Badacze twórczości Iwaszkiewicza porównują motyw śmierci z „Brzeziny” do obrazów Malczewskiego z **Tanatossem**, czyli mitologicznym bożkiem śmierci, w roli głównej.

Jeśli ktoś jest zainteresowany zamówieniem „Zeszytów Szkolnych” dla siebie lub uczniów w klasie, proszę pisać na adres e-mailowy: zeszyty.szkolne@vp.pl. Autorką „Zeszytów Szkolnych” jest nasza współpracowniczka i dziennikarka, **Renata Jarecka**.

Działasz aktywnie na rzecz Polonii? Twoja polska szkoła zrealizowała ciekawy projekt? Wzięłaś udział w interesującej imprezie ośrodka polonijnego lub instytucji polonijnej? Napisz nam o tym! Zostań naszym korespondentem. Wyślij swojego newsa na adres: cogito@cogito.com.pl.

Wspaniały jubileusz 😊😊😊

SZKOŁA POLSKA W MOSKWIE MA JUŻ 50 LAT!

To jedna z najstarszych tego typu placówek w Europie i na świecie. Jak czytamy w relacji nadesłanej przez panią Annę Gross, nauczycielkę języka polskiego skierowaną przez ORPEG w Moskwie, uroczysta akademia z tej okazji odbyła się w sali Instytutu Polskiego w Moskwie. Po odśpiewaniu hymnu państwowego Kierownik SPK w Moskwie, Barbara Waliczko, powitała rodziców, grono pedagogiczne i gości honorowych, którzy przybyli na tę szczególną uroczystość. Rodzice i uczniowie z dumą odczytali listy gratulacyjne m.in.: Marszałka Senatu RP Stanisława Karczewskiego, Podsekretarza Stanu MEN Macieja Kopcia oraz Dyrektora ORPEG w Warszawie Anny Aleksandry Radeckiej.

Wyświetlona przez przewodniczącego Rady Rodziców pana Roberta Isajuka prezentacja multimedialna pokazała „Jak to było przez 50 lat Szkoły Polskiej w Moskwie”.

Uczniowie SPK w Moskwie deklamowali wiersz Jana Lechonia „Hymn Polaków na obczyźnie”. Jednym z punktów programu było odczytanie fragmentów „Pana Tadeusza” w języku polskim, angielskim, rosyjskim, a także tatarskim. Pełną relację z tego wspaniałego jubileuszu przeczytacie na stronie www.orpeg.pl.
Szkoła Polskiej w Moskwie życzymy co najmniej 100 lat!!!

**Sukcesów, radości i satysfakcji!!!
Bądź dalej tak cudowną polską placówką!**

fot. Kancelaria Senatu/Hubert Pielas, materiały promocyjne

XVII Polonijne Spotkanie Młodych w niemieckiej Concordii

22 czerwca 2019 roku odbędzie się święto młodej Polonii w Haus Concordia CC. Tegoroczne hasło brzmi: „ŚwięTYmi bądźcie”.

Już od 17 lat młodzież polonijna mieszkająca w Niemczech raz w roku gromadzi się w dolinie Concordii, by modlić się, śpiewać, tańczyć, dzielić się doświadczeniem wiary oraz dać jej świadectwo.

Polonijne Spotkanie Młodych to największe wydarzenie roku, które gromadzi w Concordii

ponad 2000 młodych Polaków. Początkowo spotkania te miały na celu przygotować młodych do Światowego Spotkania Młodzieży w Kolonii w 2005 roku. Z czasem jednak przeszły w piękną tradycję. Spotkasz tutaj zespoły muzyczne takie jak „Siewcy Lednicy” czy zespoły z polskich misji. Program zawsze jest bardzo ciekawy. Młodzież przyjeżdża tutaj tylko na jeden dzień, ale doświadcza wielkiej siły i bogactwa wspólnoty, jedności wiary.

Brawo!!! „Mistrz Ortografii 2019”

Tegoroczna edycja konkursu „Mistrz ortografii” odbyła się w Grodnie 13 kwietnia br. w siedzibie Związku Polaków na Białorusi. Z polską ortografią zmagala się młodzież szkolna.

Mistrzami ortografii zostali:

W kategorii uczniów klas 9–11 uczęszczających do szkół społecznych, parafialnych oraz uczących się języka polskiego fakultatywnie laureatami zostali:

I miejsce – Roman Aleszczyk ze Szkoły Średniej nr 23 w Grodnie;

II miejsce – Wioletta Marczyk z Polskiej Szkoły Społecznej przy ZPB w Wołkowysku;

III miejsce – Julia Zielińska z Polskiej Szkoły Społecznej przy ZPB w Wołkowysku.

W kategorii uczniów klas 6–8 szkół z polskim językiem wykładowym:

I miejsce – Katarzyna Borsukowa z Polskiej Szkoły w Grodnie;

II miejsce ex aequo – Katarzyna Sułtanowa z Polskiej Szkoły w Wołkowysku oraz Karolina Zachar z Polskiej Szkoły w Grodnie;

III miejsce ex aequo – Aleksandra Biezmiem oraz Polina Kałacz, obie z Polskiej Szkoły w Grodnie.

Wśród uczniów klas 6–8 uczących się w szkołach społecznych, parafialnych oraz fakultatywnie na podium stanęli:

I miejsce – Arsenij Timoszko z Polskiej Szkoły Społecznej im. Króla Stefana Batorego przy ZPB w Grodnie;

II miejsce – Katarzyna Ławrysiuk ze Społecznej Szkoły Polskiej im. Tadeusza Rejtana w Baranowiczach;

III miejsce – Jan Karluk ze Społecznej Szkoły Polskiej im. Tadeusza Rejtana w Baranowiczach.

W nagrodę laureaci, a także uczniowie, którzy zdobyli wyróżnienia, oraz ich nauczyciele przyjechali na wycieczkę do Warszawy. Zwiedzili też Senat RP.

„Polska ortografia i gramatyka są bardzo trudne i zawiłe, stwarzają mnóstwo pułapek. Ale Wy sobie z nimi radzicie, co jest też zasługą Waszych nauczycieli. Traktują oni nauczanie jako misję i pasję, za co chciałabym im podziękować. Cieszy mnie, że kochacie Polskę i macie ją w sercach” – powiedziała wicemarszałek Senatu Maria Koc podczas spotkania z finalistami z polskich szkół na Białorusi.

Wszystkim uczniom, którzy wzięli udział w konkursie – gratulujemy!

Polish Heritage Days 2019

Na mapie obchodów biało-czerwone szachownice szczególnie gęsto pojawiają się w Londynie. Ale w regionie na południe od stolicy (hrabstwo West Sussex) symbole PHD (Polish Heritage Days) widnieją tylko w dwóch miastach: w Crawley i nadmorskim Bognor Regis.

PHD w Crawley

W tym roku Ambasada RP prosiła o uwzględnienie szczególnej rocznicy – 250 lat temu ustanowiono oficjalnie polsko-brytyjskie stosunki dyplomatyczne. Ze względu na trudny okres rozbiorów i zniknięcie Polski z map świata szybko je zawieszono i odnowiono dopiero w 1919 roku, a więc 100 lat temu.

Tymi akcentami rozpoczęła się akcja informacyjna w Polskiej Szkole Sobotniej w Crawley. W pierwszą majową sobotę uczniowie poznali sylwetki Polaków, którzy byli pierwszymi polskimi „ambasadorami” na Wyspach Brytyjskich, oraz tych ludzi, którzy w sposób szczególny wpłynęli na rozślawienie Polski wśród Brytyjczyków.

Uczniowie najstarszych klas poznawali zawiłości trudnych stosunków dyplomatycznych i zapoznali się z działalnością Tadeusza Burzyńskiego, Franciszka Bukatego oraz Tadeusza Bukatego.

Zwieńczeniem akcji informacyjnej był konkurs, w którym uczniowie mieli przedstawić takie postacie i ich dokonania, dzięki którym Polacy w Wielkiej Brytanii mogą czuć się dumni. Powstały prace, w które zaangażowały się nawet całe rodziny. Część prac, szczególnie te w języku angielskim, znajdzie się na wystawie poświęconej emigrantom w lokalnym muzeum.

Polskie dziedzictwo na święcie różnorodności

Świętowanie PHD w Crawley zakończyło się w sobotę 25 maja. Tego dnia szkołę odwiedził Zespół Pieśni i Tańca Karolinka z Londynu. Uczniowie zobaczyli polskie stroje narodowe i ludowe, a chętni wzięli udział w warsztatach tanecznych przeprowadzonych przez kierowniczkę zespołu, Jolantę Kuterebę. Prosto z zajęć w polskiej szkole zespół, wraz z liczną delegacją naszych uczniów, harcerzy i rodziców, udał się na obchody święta różnorodnych kultur Diverse Crawley, w których udział wzięły władze miasta, na czele z burmistrzem. A tej różnorodności nie brakuje – mieszkańcy miasta położonego przy lotnisku Gatwick używają 90 narodowych języków! Polski oczywiście jest wśród nich dominującym językiem. Prezentacja polskich tańców i strojów wypadła wspaniale i spotkała się z huczną owacją publiczności. Zaciekawienie wzbudziły mundurki i działalność naszych harcerzek i harcerzy.

PHD w Bognor Regis

Nowo powstała w hrabstwie West Sussex szkoła w Bognor Regis organizowała PHD pierwszy raz. Polski festyn zgromadził licznych uczestników – zarówno Polaków, jak i przedstawiciele innych narodowości.

– Jesteśmy umiejscowieni na południu Wielkiej Brytanii, zrealizowaliśmy więc ważny z punktu historii program dotyczący pilotów, którzy poświęcili swoje życie w Bitwie o Anglię i są pochowani na cmentarzu w Chichester – opowiada Łukasz Miler, prezes zarządu szkoły.

– W nawiązaniu do polsko-brytyjskich relacji są oni idealnym przykładem, jak powinno się współpracować w obronie życia i wolności ludzi.

Hitem wśród młodzieży okazało się stoisko Kangoo Jumps prowadzone przez instruktorkę Justynę Tutynkę z Jump To Fit:

– Działalność Jump To Fit opiera się głównie na próbach zachęcenia młodych do aktywnego trybu życia. Chcemy rozruszać naszą młodzież, która coraz częściej woli spędzać czas... na kanapie. Ćwiczenia w butach Kangoo Jumps to coś świeżego na rynku i jest mi niezmiernie miło, że mogłam je zaprezentować na tej szlachetnej imprezie. Młodzież bardzo chętnie zakładała buty i ćwiczyła z nami podczas pokazu, a także podczas prób przed występem.

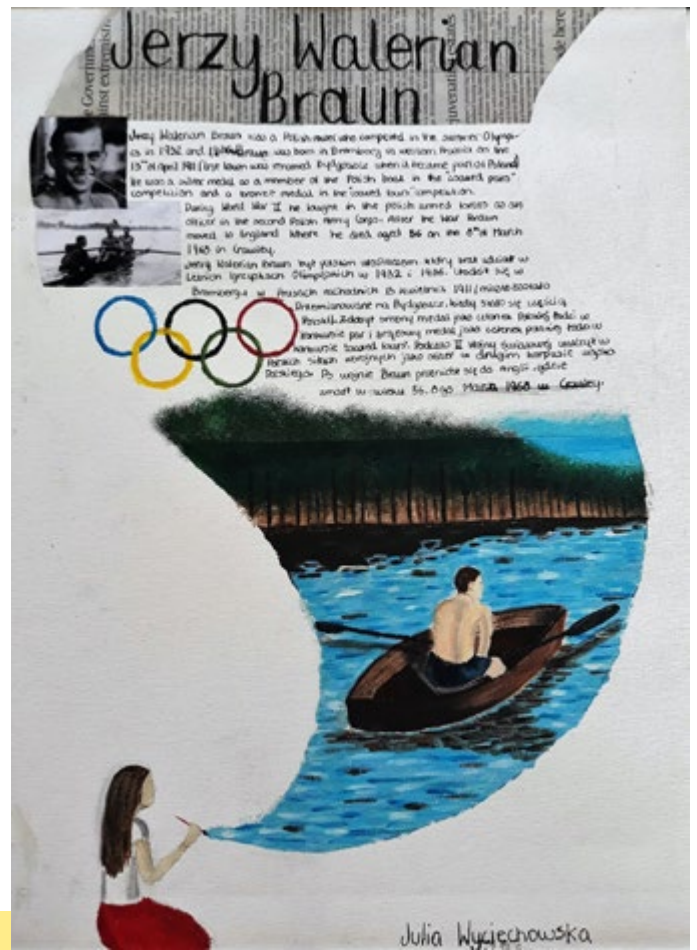
Relację z południa Anglii nadesłała Renata Jarecka.

fot. arch. prywatne

Brawo dla polonijnej młodzieży!

W ramach obchodów Polish Heritage Days uczniowie przygotowali wyjątkowe prace, w których przedstawili takie postacie i ich dokonania, dzięki którym Polacy w Wielkiej Brytanii mogą czuć się dumni.

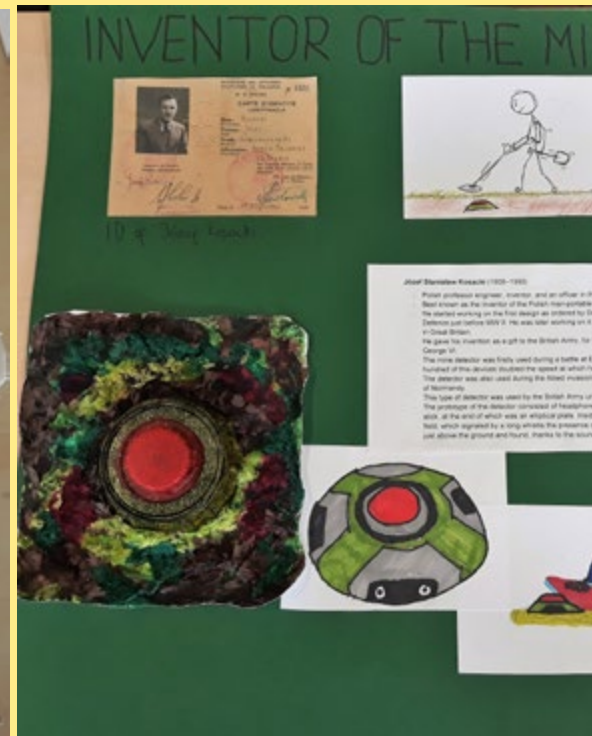
Jerzy Braun, 13-krotny mistrz Polski w wioślarstwie, medalista olimpijski, żołnierz walczący pod Tobrukiem i Monte Cassino, mieszkaniec Crawley – praca 15-letniej Julii Wyciechowskiej

Praca rodzinna poświęcona Fryderykowi Chopinowi

Wykrywacz min – praca 12-letniego Michała

Barbara Hulanicki

Born - 8 December 1936, Warsaw
Education - Brighton School of Arts
Occupation - Fashion Designer
Parents - Wiktor and Wanda Hulanicki
Place of living - Miami (Florida, USA)

CAREER

In 1964 she opened the iconic Biba shop in the Kensington district of London. This shop was opened with the help of her late husband Stephen Fitz-Simon.

In 1948 the Hulanicki family moved to Brighton, England. 1954 to 1956 was the year Barbara went to The University of Brighton Faculty of Arts. While studying in Brighton, she received an award from the Evening Standard Newspaper competition for Beachwear.

Soon, the shop became a hang out for artists, film stars and rock musicians like Mick Jagger, The Rolling Stones, David Bowie, Marianne Faithfull & Cathy McGowan.

"People lose the capacity of using their brain. It's all about the label. Not about the labels showing but the subtlety of the labels."
 - Barbara Hulanicki -

Praca poświęcona projektantce Barbarze Hulanicki autorstwa 13-letniej Amelii Staweckiej i 12-letnich Zuzi Jareckiej i Pauliny Wyciechowskiej

Andrzej Panufnik – praca 12-letniej Karoliny

NE DETECTOR

A super using a...

...to Polish Army during World War II...

...to be given a letter of thanks from the King...

...to be given a letter of thanks from the King...

...to be given a letter of thanks from the King...

ANDRZEJ PANUFNIK!

Andrzej Panufnik lived from 24th September 1914 - 27th October 1991. Panufnik was a Polish conductor and composer. He was recognised as one of the leading Polish composers. As a conductor he was part of the Warsaw Philharmonic Orchestra after WWII. In 1954, he visited the United Kingdom and took the position of being a member of the United Kingdom. In 1957, he became a chief conductor of Birmingham Symphony Orchestra.

Childhood life

Panufnik was born in Warsaw. He was also the second son of a wealthy mother and father. From a young age, Panufnik had an interest in music and was fascinated by the mathematical aspects of acoustics. He was given piano lessons by his grandmother, he showed talent and his studies were irregular. As a young boy Panufnik completed some successful works but his father did not accept this and didn't want his son having a musical career. Eventually his father decided to let his son study music. Sadly, Panufnik was too old to take the piano exam which would allow him to be part of the Warsaw Conservatory but got the place of a percussion player. He soon left percussion and went into study composition and conducting. He completed the course in much less time than normal.

Adulthood

Panufnik travelled to Vienna in 1937 for his studies with Weingartner. He also fulfilled his intention of studying music by the composers of the Second Viennese School. During the German occupation of Warsaw during WWII, Panufnik formed a piano duo with his friend and fellow composer Witold Lutoski and they performed in cages in Warsaw. Panufnik became vice-president of the newly constituted Union of Polish Composers (ZKP - Związek Kompozytorów Polskich). Panufnik and Jessel were drawn personally together, and they were married in November 1963. His works were in demand by such major figures such as Leopold Stokowski, Sergi Ozawa, Andre Previn and Sir Georg Solti as well as Yehudi Menuhin who commissioned a violin concerto and Mstislav Rostropovich who commissioned a cello concert. Some of Panufnik's pieces are Old Polish Suite, Rhapsody, Metastasio.

Jaka PASJA – takie LATO

Spędzasz wakacje w Polsce? Super! A wiesz, że możesz zwiedzać nasz kraj szlakiem ciekawych i kultowych imprez. Interesujesz się muzyką? Dla ciebie mamy festiwale. Fani książek, dobrego kina, a także polskiej tradycji, sportu i fantastyki też coś dla siebie znajdą! Oto nasze pomysły na lato z pasją.

DLA FANÓW DOBREJ MUZY – OBOWIĄZKOWO OPEN'ER FESTIVAL

Gdynia – świątynia muzyki. Będziecie mogli wysłuchać koncertów największych gwiazd. Wystąpią między innymi amerykański raper Travis Scott, angielski pop-rockowy zespół The 1975, amerykańska bluesowo-rockowa kapela Greta Van Fleet, a także Vampire Weekend, Lil Uzi Vert, Rudimental i Sheck Wes, Diplo, zespół Kodaline i Anna Calvi, raper G-Eazy, zespół Swedish House Mafia. Wśród gwiazd będą też Lana del Rey, Death Grips, MARINA, The Strokes, a także Sokół.

Kiedy? 3–6 lipca

Gdzie? Lotnisko Gdynia-Kosakowo

FESTIWAL HUNT RUN – IMPREZA DLA SPORTOWCÓW, CO KOCHAJĄ MUZĘ

Festiwal sportowo-muzyczny, podczas którego integrują się ludzie aktywni i z pasją do życia. W 2018 r. w imprezie wzięło udział ponad 8500 osób. Wśród nich wytrwali biegacze, wielbiciele górskich szlaków, pełni amatorzy sportu, typowi kanapowicze i fani weekendowych wyjazdów. Główne wydarzenie to bieg z przeszkodami, który odbędzie się w „dzikim klimacie”. Poza główną rywalizacją w biegach będzie można wziąć udział w imprezach wieczornych.

Kiedy? 4–7 lipca

Gdzie? Kotelnica Białczańska – Białka Tatrzańska

NA FANTASTYCZNE ŚWIĘTOWANIE WPADNIJ NA DNI FANTASTYKI

Dni Fantastyki (kryptonim: DF) to najstarsza impreza fantastyczna na Dolnym Śląsku. Coś dla ludzi zainteresowanych fantastyką, czytających książki oraz komiksy, oglądających filmy i seriale, uwielbiających grać. Tutaj spotkasz pisarzy, redaktorów czasopism, rysowników, twórców gier, aktorów, reżyserów, artystów z Polski, Europy i USA. W tym roku na liście gości są między innymi Grzegorz Rosiński, Michał Jakuszewski, Anna Sokalska, Dominika Węclawek, Paweł Rybałtowski, Agnieszka Hałas. Wpadnij do Centrum Kultury Zamek we Wrocławiu.

Kiedy? 5–7 lipca

Gdzie? Wrocław

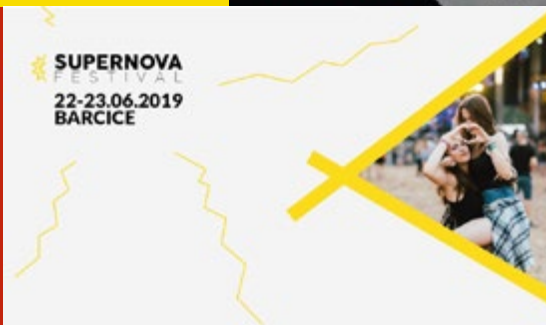

SUPERNOVA Festival Barcice – złap pozytywną energię na lato!

Festiwal muzyki elektronicznej, na którym nie zabraknie klimatów techno, tech-house, dance, electro czy electro pop, a przede wszystkim artystów takich jak Kamp!, Gooral, Deas, Angelo Mike, Anja Kraft, Lulu Malina, Mia Twin, GiGi, Zeppy Zep, Meg, Brodacze Live Act, Truant, Larix.

Kiedy? 22–23 czerwca

Gdzie? W Barcicach

Międzynarodowy Festiwal Filmów Animowanych ANIMATOR

To największy festiwal filmu animowanego w Polsce. Podczas każdej edycji prezentowanych jest ponad 300 filmów z całego świata, w tym retrospektywy, przeglądy, premiery czy rzadko pokazywane dzieła pionierów animacji. Celem festiwalu jest prezentacja i popularyzacja polskiego i światowego, artystycznego kina animowanego. ANIMATOR to także spotkania z twórcami, wystawy, warsztaty i wykłady.

Kiedy? 5–11 lipca

Gdzie? Poznań

fot. materiały promocyjne

Festyn Morski Ster na Dziwnów

Co tam zobaczysz? Widowisko chrztu morskiego, jaki przechodzą żeglarze przepływający równik. Okręty Marynarki Wojennej RP oraz pokazy wojskowego sprzętu prowadzone przez dziwnowskich saperów. Do tego festyn rybaka, podczas którego miejscowi rybacy częstują własnoręcznie przygotowanymi potrawami z ryb – rozdają nawet 2 tony potraw! Specjały powstają według tradycyjnych, lokalnych receptur. Podczas festynu nie brakuje także muzyki w wykonaniu zespołów szantowych.

Kiedy? 6 lipca

Gdzie? Dziwnów

Nowotarski Piknik Lotniczy

Pokazy akrobacji samolotowej i szybowcowej, prezentacja samolotów zabytkowych i współczesnych, balony, śmigłowce, skoki spadochronowe – to tylko niektóre z atrakcji, jakie będzie można zobaczyć na lotnisku w Nowym Targu.

Kiedy? 6–7 lipca

Gdzie? Nowy Targ

Międzynarodowy Festiwal Folkloru Oblicza Tradycji

Zaprezentują się zespoły folklorystyczne, a na zielonogórskim deptaku odbędą się m.in. lekcje folkloru, folklojarmark, warsztaty, koncerty, folkowe zabawy. Koncerty konkursowe odbędą się w Lubuskim Teatrze, Gala Tradycji – w Amfiteatrze Zielonogórskim. To po prostu trzeba zobaczyć!

Kiedy? 7–12 lipca

Gdzie? Zielona Góra, Łagów i inne miejscowości województwa lubuskiego

FESTIWAL TRANSATLANTYK 2019

„Lądowanie na Księżycu i inne zawieszony sny” to hasło 9. edycji Festiwalu Transatlantyk. 50 lat po historycznej misji Apolla uczestnicy festiwalu będą zastanawiać się nad małymi i dużymi marzeniami, które dziś poruszają naszą wyobraźnię.

Polskie premiery z najważniejszych festiwali, retrospektywy wybitnych reżyserów, debaty i spotkania z twórcami z całego świata – to tylko część wydarzeń, które odbędą się podczas festiwalu. Jak co roku nie zabraknie także konkursów.

Kiedy? 12–19 lipca

Gdzie? Łódź

Dobry polski rock czeka w Jarocinie

Motywnym tegorocznej edycji festiwalu w Jarocinie będzie twórczość Ryszarda Riedla, legendarnego wokalisty Dżemu. W tym roku przypada 25. rocznica śmierci wokalisty. Zagrają Dżem, Sidney Polak, Sebastian Riedel & Cree, Marcelina, Happysad, Lemon, Mrozu, Tabu, Róże Europy, Marek Piekarczyk, Piotr Cugowski, Ukeje.

Jarocińskie Rytmy Młodych to konkurs dla młodych, obiecujących artystów, który ma swoje korzenie jeszcze w latach 70. XX wieku.

W tym roku zwycięzców wybierze komisja konkursowa z Markiem Piekarczykiem jako przewodniczącym na czele.

Kiedy? 13–14 lipca

Gdzie? Jarocin

JAROCIN '19
13-14 LIPCA
festiwal

Możesz **BYĆ**, KIM **chcesz**

Jeśli postawisz sobie konkretne cele, będziesz szukać sposobów, jak je osiągnąć, i się nie poddasz – wygrasz! – mówi **Krzysztof Król**, coach motywacyjny, który na co dzień mieszka w Tajlandii. Nam podpowiada, co i jak zrobić, by przełamać strach, pokonać trudności i wejść na swój osobisty szczyt!

Niezależnie od tego, jaki masz cel w życiu, ktoś już to przed tobą osiągnął – znajdź tę osobę i zapytaj: jak to zrobić? Ja właśnie tak robiłem całe życie – szukałem ludzi, którzy osiągnęli to, co ja chcę osiągnąć, znajdowałem książki, szkolenia, które miały plan, jak to zrealizować!

NA CO DZIEN MIESZKA PAN W TAJLANDII, POSIADA FIRMY Z APLIKACJAMI DO NAUKI JĘZYKÓW. PISZE PAN BESTSELLEROWE KSIĄŻKI Z ROZWOJU OSOBISTEGO. JEST PAN CZŁOWIEKIEM SUKCESU. CO O TYM ZDECYDOWAŁO?

Jeśli człowiek chce odnieść sukces, to musi znać odpowiedzi na trzy pytania: W jakim momencie życia obecnie jest? W jakim momencie życia chce być za 10 lat? W jaki sposób tam dotrzeć? Wiele osób robi coś, ale nie zastanawiają się, jaki rezultat chcą dzięki temu osiągnąć – nie znają odpowiedzi na dwa pierwsze pytania. Gdy byłem nastolatkiem i odkryłem rozwój osobisty, stawiałem sobie konkretne cele i szukałem sposobów, by je osiągnąć.

LUDZIE DZIELĄ SIĘ NA WYGRANYCH, PRZEGRANYCH I OBSERWATORÓW. TAK PISZE PAN W SWOJEJ KSIĄŻCE „X – KODEKS WYGRANYCH”. CO NALEŻY ROBIĆ, BY BYĆ WYGRANYM?

Przede wszystkim musisz wziąć odpowiedzialność za swoje czyny i życie, zrozumieć, że od ciebie wszystko zależy – to daje niesamowitą wolność wyboru: możesz być, kim chcesz. Obserwator jedynie ogląda życie innych ludzi: przez ekran telewizora, w gazecie lub patrząc na sąsiadów – on nigdy nie jest w środku „gry” – nie może niczego osiągnąć. Oczywiście nigdy nie przegra, ale też nie ma opcji wygranej.

Ten, który cały czas działa i nie poddaje się ze względu na porażki, które zawsze pojawią się po drodze, ma szansę zostać wygranym.

fot. arch. prywatne

ALE PRZECIEŻ MÓWI SIĘ, ŻE SUKCES TO KWESTIA SZCZĘŚCIA, A CAŁA RZECZ POLEGA NA TYM, BY W KRÓTKIM MOMENCIE, GDY UŚMIECHA SIĘ SZCZĘŚCIE, NIE BYĆ NA SUKCES ZABLOKOWANYM I CHCIEĆ SIĘ WYSILIĆ, ŻEBY DO NIEGO BLIŻEJ PODEJŚĆ. NO WŁAŚNIE, JAK ODBLOKOWAĆ SIĘ NA SUKCES?

Najważniejsze to zacząć skupiać się na tym, czego chcesz, a nie na tym, czego nie chcesz. Sukces nigdy nie jest zależny od szczęścia: zawsze jest efektem pracy i odpowiedniego skupienia. Okazje są dookoła ciebie: nie możesz ich zobaczyć, jeśli narzekasz, widzisz problemy i obarczasz winą za swoje porażki innych ludzi.

CO DECYDUJE O SUKCESIE MŁODEGO CZŁOWIEKA?

Musisz wiedzieć, że to ostatni czas w twoim życiu, kiedy jest ono beztroskie i masz czas na odnalezienie marzeń. Większość osób potem wpada w wir codzienności i zapomina, co było ważne w ich życiu. Jeśli chcesz być człowiekiem szczęśliwym, już teraz zacznij planować swoją przyszłość i realizować szalone pomysły. Najważniejszą sprawą jest obiektywne spojrzenie na świat. Nie jest on zły i nie jest dobry – po prostu jest. Ciebie wkurza, jak deszcz leje przez tydzień pod rząd, a dla dzieci w Afryce byłby błogosławieństwem. Wszystko dookoła ciebie możesz interpretować tak, by pomagało w życiu lub przeszkadzało.

Jeśli uświadomisz sobie, że twoje życie nie jest uzależnione od sytuacji gospodarczej, twojego pochodzenia, innych ludzi, lecz zależy od ciebie, to możesz wykreować je, może nie w ciągu 7 dni, ale w kilka lat – i to tak, jak je sobie wymarzysz.

WYGRANE WAKACJE TO PODJĘCIE SIĘ WSZYSTKICH WYZWAŃ. CZASAMI JEDNAK DECYDUJEMY SIĘ NA RYZYKOWNE WYZWANIA. DA SIĘ SAMEMU OKREŚLIĆ, CZY SŁUSZNIE ROBIĘ, PODEJMUJĄC SIĘ JAKIEGOŚ WYZWANIA?

Będąc w liceum robiłem szalone rzeczy, będąc na studiach i dzisiaj... hmm... dalej to robię – zawsze jednak trzymam się dwóch zasad: 1) nie szkodzić innym ludziom, 2) nie szkodzić sobie. Jeśli dana rzecz sprawi, że moje życie albo kogoś innego będzie gorzej – nie robię tego.

Jak patrzę na swoje życie, to chyba najlepiej wspominał te rzeczy nie do końca normalne: otwarcie pierwszego biznesu w wieku 18 lat, spontaniczny dwumiesięczny eurotrip w wieku 22 lat, zorganizowanie największej nielegalnej imprezy na 5000 osób w Krakowie w wieku 24 lat, napisanie pierwszej książki w wieku 26 lat i przeprowadzka na drugi koniec świata do Tajlandii w wieku 28 lat... Zawsze jednak starałem się działać tak, aby nie skrzywdzić siebie lub innej osoby... Wtedy to ma sens.

CO I JAK ZROBIĆ, BY WEJŚĆ NA SWÓJ OSOBISTY SZCZYT TEGO LATA?

Żyj, rozwijaj się, realizuj pasje i nie słuchaj tego, co mówią inni. Idź za głosem swego serca i szukaj cały czas sposobów na ulepszenie życia. Jesteś młodym człowiekiem, ale masz takie same możliwości jak ludzie o 20 lat starsi. Zacznij realizować marzenia – przeżyj coś wspaniałego w tym roku!

Odkryj Polskę po swojemu!

Monika Bartnik

Darmowe zwiedzanie,
spacery z aparatem
w rękę, gra miejska...
Każdy sposób jest dobry,
by poznać miejsce swoich
przodków.
A Ty, jaki wybierasz?

Urban exploration – metoda dla odważnych

Nie zdajesz nawet sobie sprawy, że byłeś już wcześniej amatorem *urban exploration*. Pamiętasz, jak w dzieciństwie razem z kolegami zapuszczałeś się w niedozwolone przez rodziców miejsca? Wałęsałeś się po budowach, opuszczonych budynkach czy starych bunkrach? A przecież to była superprzygoda! Dlaczego nie możesz powtórzyć tego teraz?

Urban exploration to odkrywanie przestrzeni miejskiej, czyli budynków, miejsc, które nas otaczają, a na które zazwyczaj mało zwracamy uwagę, miejsc opuszczonych. Stare kamienice, zamki, ulice – za chwilę znikną lub będą odnowione. Świetnym przykładem jest dzielnica Wola w Warszawie. Koniecznie musisz ją zwiedzić, obejrzeć stare kamienice, budynki... Za chwilę większość z nich zniknie, bo w to miejsce powstają apartamentowce, szklane wieżowce. Ty możesz na nie spojrzeć, zatrzymać w kadrze swej pamięci, ale też na fotografii. Odkryj tajemnicę i pocuj klimat takich miejsc – o to właśnie chodzi w *urban exploration*.

Zagraj w grę

Świetnym alternatywnym sposobem na poznanie historii miasta twoich przodków jest gra miejska, która przypomina podchody. Uczestnicy muszą odgadnąć zagadkę, której rozwiązanie wymaga poruszania się po mieście, odkrywania różnych obiektów, zabytków, ukrytych przedmiotów.

Chodzi o to, by trafić do miejsc, w których wcześniej nie byłeś. W większości dużych miast gra miejska to podstawa turystyki.

Zajrzyj koniecznie na portal: www.gryturystyczne.pl.

fot. Pixabay.com, materiały promocyjne

Free walking tour

Ta alternatywna forma zwiedzania miasta narodziła się w Berlinie i polega na tym, że osoby chętne do wzięcia udziału w wycieczce spotykają się w wyznaczonym miejscu, o określonej porze. Nie jest wymagana rezerwacja, na spotkanie może przyjść każdy. Wycieczki trwają około 2 godziny. Z przewodnikiem zwiedzasz bezpłatnie atrakcje, słuchasz ciekawostek i historii.

Free walking tour może być też ciekawą opcją na podszkolenie języka polskiego. Mamy zwiedzanie i szlifowanie języka w jednym – i to za darmo! Istnieje tradycja, aby przewodnika po spacerze wynagrodzić – zwłaszcza jeżeli jesteś z wycieczki zadowolony – ale nie jest to obowiązkowe.

W Krakowie i jego okolicach możesz np. wybrać kilka opcji zwiedzania z *free walking tour*. Tych, którzy chcą zwiedzić Stare Miasto z przewodnikiem mówiącym po angielsku, organizatorzy zapraszają codziennie o godz. 10.00, 14.00 i 16.00 pomiędzy Bramą Floriańską a Barbakanem. Jeżeli bliższy jest ci krakowski street art – również w wersji angielskiej – od środy do niedzieli pojawia się o 10.00 przy wejściu do starej synagogi. Na *free walking tour* po polsku organizatorzy zapraszają w każdą niedzielę o 14.00. Zajrzyj na stronę freewalkingtour.com – znajdziesz tutaj bezpłatne wycieczki z przewodnikiem w Krakowie, Warszawie, we Wrocławiu, w Gdańsku, Poznaniu i Zakopanem.

Spacery, które nic nie kosztują

Odmianą *free walking tour* są zorganizowane darmowe spacery. Wystarczy wpisać w wyszukiwarkę „bezpłatne spacery...” i dodać nazwę miasta, aby wyskoczyła długa lista propozycji. W Warszawie... trafiliśmy na zwiedzanie Dworca Centralnego, a w Poznaniu na „Przechadzek – kino, kawiarnia i spacer”. Każda przechadzka trwa około 3 godziny i prowadzi ją przewodnik turystyczny, który opowie historię miejsca, podzieli się anegdotami i ciekawostkami związanymi z miejscami. Po wycieczce organizatorzy zapraszają na słodki poczęstunek do kawiarni i na seans filmowy.

Fotospacery po najpiękniejszych miejscach w kraju

A gdybyś wziął aparat w rękę lub smartfon i wybrał się na fotospacer po mieście i z równie dużą uwagą przyjrzał się temu, co cię otacza, ale zbyt spieszenie to mijasz?

Możesz wybrać się w pojedynkę albo ze zorganizowaną grupą (grupowe robienie zdjęć podczas spacerów to *photowalking*), która czasami ma swojego sponsora, np. producenta aparatów fotograficznych. Na fotospacer otrzymasz profesjonalny wtedy sprzęt.

Zajrzyj na stronę www.fotospacery.pl, której twórcy zorganizowali konkurs na propozycję najciekawszych miejsc do fotografowania w Polsce. Powstała tutaj użyteczna mapa ciekawych fotograficznie miejsc Polski, z której można korzystać, planując fotograficzne wyprawy. Może jedno z tych miejsc jest w twojej okolicy? Góry Sowie, Jastarnia, Pałac w Kozłówce, Płock i Zamość...

Nie siedź w domu, graj w siatkówkę!

Renata Jarecka

Pod takim hasłem odbywają się treningi dzieci i młodzieży z londyńskiej Akademii Siatkarskiej prowadzonej przez Pawła Zagumnego. Co za szczęście wyjechać na emigrację do Londynu i móc miło spędzać czas, a zarazem uczyć się siatkówki od samego mistrza świata!

– Szczęście będą mieć ci, którzy wybierają się na obóz siatkarski w Poroninie. Akademia Pawła Zagumnego organizuje aż dwa sierpniowe turnusy, w czasie których uczestnicy poznają nie tylko techniki gry w siatkówkę, ale i kilka gwiazd tej dyscypliny sportu, na czele z mistrzem świata. Część ekipy już jest gotowa do wyjazdu, bo oczywiście stali uczestnicy londyńskich treningów nie wyobrażają sobie wakacji bez „siatki”, ale wciąż na obóz mogą zgłaszać się dzieci i nastolatki z całego świata.

– Oferta letniego obozu w Poroninie była odpowiedzią na liczne zapytania od rodziców z Polski, którzy chcieli wysłać swoje pociechy na prawdziwy siatkarski obóz – opowiada **Paweł Zagumny**. – Gdy we wrześniu otwieraliśmy akademię w Londynie, nawet nie śniliśmy, że aż tylu podopiecznych trafi do nas w tak krótkim czasie. To piękne, gdy się widzi uśmiechnięte i szczęśliwe twarze dzieci oraz rodziców. Jest to największa nagroda dla trenera.

– **Gdy otwieraliśmy akademię w Londynie nawet nie śniliśmy, że aż tylu podopiecznych trafi do nas w tak krótkim czasie. To piękne, gdy się widzi uśmiechnięte twarze dzieci i rodziców. Jest to największa nagroda dla trenera – opowiada Paweł Zagumny.**

Na kolonii życie płynie...

Jedną z uczestniczek obozu siatkarskiego będzie Zuzia Domańska, która od ośmiu miesięcy trenuje w londyńskiej akademii i tak zachwala swoje pierwsze siatkarskie doświadczenia: – W siatkówce podoba mi się gra zespołowa. Lubię, jak zawodnicy wspierają się nawzajem. Odczuwam też satysfakcję, że mogę spędzić czas aktywnie, a nie tylko przed telewizorem czy komputerem.

Zuzia już nie może doczekać się wyjazdu do Poronina, bo ma miłe wspomnienia z kolonii tanecznych, w których uczestniczyła: – Trenerzy organizowali zabawy, dzięki czemu nie ma czasu na nudę. Prócz programu takiego obozu, chodzi się na wycieczki, spędza się czas na ogniskach, których nie mamy tutaj, w Anglii. Czeka nas też dużo ruchu na świeżym powietrzu.

...a szczególnie w Poroninie

Zuzia uwielbia jeździć do Polski na wakacje czy święta. W wakacje zazwyczaj spędza czas z dziadkami, z którymi zwiedza zamki czy wędruje po górskich szlakach. Wyjeżdża głównie w rejony Dolnego Śląska, bo jej rodzice pochodzą z Jeleniej Góry, a ona urodziła się we Lwówku Śląskim. Kolonie siatkarskie w Poroninie zapowiadają się niezwykle ciekawie. Treningi z malowniczymi Tatrami w tle, góralskie drewniane domy i cały góralski folklor... Dla Zuzi jest to jeszcze nieznanne miejsce: – Będzie okazja poznać tradycje i kulturę tego regionu i zobaczyć piękne krajobrazy.

Przyjaciele na całe życie

Zuzia nie ma za dużo polskich znajomych w Londynie. Owszem, widzi się z uczestnikami akademii siatkarskiej czy z koleżankami w Polskiej Szkole Sobotniej im. Adama Mickiewicza na Leyton. Dobrze i to, ale jest zdecydowanie za mało czasu na koleżeńskie spotkania i pogaduchy. Zuzi brakuje spacerów i spotkań z przyjaciółką Natalią, która się przeprowadziła. Nastolatka liczy, że na obozie siatkarskim pozna nowych ludzi, z którymi – kto wie – może nawet uda się nawiązać przyjaźnię na całe życie. Przyjadą tam osoby, które tak samo jak ona kochają siatkówkę, a może będą mieć podobne do Zuzi zainteresowania.

- Uwielbiam taniec, szczególnie hip-hop, na który chodzę dwa razy w tygodniu. Interesuje mnie też jazda na nartach i rowerze – opowiada o swoich pasjach.
- W wolnym czasie czytam też książki i słucham muzyki.

Jedną z uczestniczek obozu siatkarskiego będzie Zuzia Domańska, która od ośmiu miesięcy trenuje

w londyńskiej akademii i tak zachwala swoje pierwsze siatkarskie doświadczenia:

– W siatkówce podoba mi się gra zespołowa. Lubię, jak zawodnicy wspierają się nawzajem.

fot. archiwum prywatne

Polski bliski sercu

Zdaje się, że bliskie jej sercu są polskie książki i polska muzyka, bo Zuzia pięknie mówi polszczyzną. Dlaczego? – Jest to mój język ojczysty, którym posługuję się w domu – odpowiada dziewczyna. – Nie wiadomo, czy w przyszłości nie będę chciała przeprowadzić się do Polski, ale to raczej dopiero po studiach.

Zuzia zdradza, że nie będą to studia wychowania fizycznego ze specjalizacją siatkarską. Siatkówka nie jest popularnym sportem w Wielkiej Brytanii. – Chciałabym raczej studiować medycynę. Albo zostać architektem – dodaje.

Uniwersytet Zuzia raczej będzie wybierała w Wielkiej Brytanii, bo może być jej łatwiej się dostać. W końcu mieszka tu od 10. miesiąca życia i mimo wyjazdów do Polski, do rodziny, lepiej zna język angielski i brytyjskie zwyczaje. Polski, choć bliski, bo ojczysty, będzie zdawać w angielskiej szkole jako język obcy, bo może jej się przydać certyfikat i punkty na studia.

DLA ZAINTERESOWANYCH

OBOZY SIATKARSKIE POD OKIEM MISTRZA ŚWIATA, PAWŁA ZAGUMNEGO, ODBĘDĄ SIĘ W PORONINIE W DWÓCH TURNUSACH: od 02.08 do 11.08
od 12.08 do 22.08

Koszt: 1750 złotych/osoba, dojazd we własnym zakresie
Kontakt telefoniczny: +48 609978424

E-mail: volleyball@no1event.co.uk

WIĘCEJ O AKADEMII PAWŁA ZAGUMNEGO:

www.facebook.com/akademialondyn

STUDY TOURS TO POLAND

Wiosną gościliśmy w Warszawie studentów z Rosji, Ukrainy, Białorusi, którzy aktywnie działają w organizacjach pozarządowych, samorządach studenckich i terytorialnych i chcą zmienić swoje życie. To właśnie dla nich powstał projekt STUDY TOURS TO POLAND.

Bogdan Andrushchenko

Projekt **Study Tours to Poland** za główny cel stawia sobie pokazanie młodym ludziom zza wschodniej granicy różnych aspektów życia w Polsce, tego, jak zmienił się nasz kraj w ciągu ostatnich trzech dekad. Istotne jest to, by uświadomić studentom, jak wielkie znaczenie ma postawa obywatelska i działanie. Dlatego organizatorzy STP opowiadają im o życiu społecznym i politycznym w Polsce, zapraszają na spotkania z aktywistami i dziennikarzami, przygotowują liczne wycieczki.

Program Study Tours to Poland istnieje od 2004 roku. Od tego czasu skorzystało z niego ponad 3 tysiące obywateli Rosji, Ukrainy, Białorusi i Mołdawii. Co roku, jesienią i wiosną, do Polski przyjeżdża ponad 200 studentów.

POKAZALIŚMY, JAK WYGLĄDA POLSKA NAPRAWDĘ!

– W tym roku staraliśmy się studentom zza wschodniej granicy pokazać, co w Polsce jest najciekawsze i inspirujące – opowiada **Andrzej Mikołajewski**, organizator wyjazdu. – Od samorządu w Gdańsku, poprzez Młodzieżowy Strajk Klimatyczny, po Obóz dla Puszczy. Odwiedziliśmy Polskie Radio i inne media. Studenci zobaczyli, jak działa system wspierania przez NGO w Warszawie, na czym polega pozytywny wpływ start-upów, o co chodzi w ekonomii społecznej. Przekonali się też, jak świetną robotę wykonują Fundacja Ocalenie i Centrum Praw Kobiet. Przewodnikami po Warszawie byli wolontariusze, wśród nich autor tego artykułu.

fot. archiwum prywatne

NASZ PROJEKT MA SENS!

– Gdy na koniec projektu widzisz kilkunastu pozytywnie nakręconych, wspaniałych ludzi, którzy chcą wrócić do siebie i robić wspaniałe rzeczy: zakładać organizacje ekologiczne, świadczyć pomoc kobietom doświadczającym przemocy, walczyć o równość ekonomiczną – to wiesz, że takie działania mają sens, a tour po Polsce trzeba robić częściej – mówią organizatorzy. Zadowolenie studentów zza wschodniej granicy po pobycie w Polsce pozwala mi myśleć, że mamy piękny kraj, nie ma się czego wstydić.

Byłem ciekaw, na ile to, co nasi goście zobaczyli w Polsce, różniło się od tego, co wiedzieli wcześniej o naszym kraju? Co powiedzieli niektórzy uczestnicy Study Tours to Poland?

Jak widzę POLSKĘ

BARDZO POLUBIŁAM WARSZAWĘ I NA PEWNO TU WRÓCĘ!

Natalia, Charków, Ukraina:

Co wiedziałam o Polsce? Przyznam, że nie za dużo. Przynajmniej myślałam, że Polacy bardzo dużo piją. Że wszyscy tutaj znają albo przynajmniej rozumieją język rosyjski. Wiedziałam, że Polska ma dobre autostrady, a Polacy lubią nowoczesne technologie. O Warszawie słyszałam, że to bardzo głośne i niezbyt atrakcyjne miasto. Jaka była rzeczywistość?

Pierwsze, co mnie zaskoczyło, to to, co Warszawiacy nazywają „gettem” – dzielnica Praga. Uważam ją za naprawdę ładną. Zwróciłam uwagę na dobrze zorganizowany transport publiczny, podoba mi się to, że z jednym biletem można korzystać z każdego środka transportu.

Okazało się, że Polacy wcale nie tak dobrze znają rosyjski, a niektórzy nie znają go zupełnie, za to dobrze mówią po angielsku. Bardzo dbają też o nawyki żywieniowe. I choć w restauracjach, gdzie byliśmy, są z reguły bardzo duże porcje (dużo większe niż na Ukrainie), to i tak starają się zdrowo odżywiać. Bardzo dbają o środowisko – w sklepach prawie nie widziałam toreb plastikowych. No i stolica – nie sądziłam, że jest tak piękna, bardzo cicha i przyjemna.

ZAZDROSCZĘ WAM PATRIOTYZMU

Alina, Mińsk, Białoruś:

O Polsce wiedziałam, że jej obywatele są bardzo patriotyczni. O tym często się mówi na Białorusi. Przyznam, że większość Białorusinów zazdrości Polakom takiej postawy. Poza tym demokracja jest na innym poziomie niż u nas. Przed przyjazdem słyszałam też, że macie bardzo dobre jedzenie. Polska spełniła moje oczekiwania. Taką Polskę sobie wyobrażałam.

WIEM JUŻ, JAK WYGLĄDA ŻYCIE W POLSCE OD ŚRODKA

Anton, Żłobin, Białoruś:

O programie dowiedziałem się w kancelarii prawnej, w której pracuję i udzielam bezpłatnych konsultacji. Jedną ze współpracowniczek była uczestniczką programu kilka lat temu. Złożyłem papiery w terminie, a dalej – los zadecydował.

To moja druga wizyta w Polsce. Dla mnie to stabilne państwo europejskie, które w ciągu 30 lat dokonało ogromnych przemian (przynajmniej gospodarczych). O Polakach jako narodowości zawsze miałem ciepłe myśli, to są nasi dobrzy sąsiedzi. Tak, jak przewidywałem, zostaliśmy ciepło przyjęci, pokazano nam ciekawe miejsca, przedstawiono nam mądrych i aktywnych obywateli. Poznałem tu wspaniałych kolegów z innych krajów. Dziękuję również naszym wolontariuszom, którzy pokazali nam, jak wygląda życie w Polsce od środka.

RZECZYWISTOŚĆ DUŻO LEPSZA, NIŻ MYŚLAŁAM

Anastazja, Petersburg, Rosja:

Nie udało mi się dostać do projektu za pierwszym razem, za drugim też nie, dopiero za trzecim. Zdecydował o tym mój udział w wielu wolontariatach. Cieszę się, że się nie poddałam.

To była moja druga wizyta w Polsce, lecz pierwsza w Warszawie. Miałam już jakąś podstawową wiedzę na temat Polski. Przede wszystkim wiedziałam to, że nasze języki są podobne. Że jedną z najbardziej znanych potraw w kuchni polskiej jest żurek. I to, że Polska poniosła ogromne straty w trakcie drugiej wojny światowej. Ale to, co słyszałam, to jedno, a jakie wrażenie na mnie sprawiło to, co zobaczyłam – zdjęcia zniszczonej Warszawy czy historia miasta Gdańsk – to drugie. Bardzo dziękuję organizatorom naszego wyjazdu za to, że miałam okazję poznać, jak funkcjonuje polska demokracja od środka – jak powstają organizacje nonprofit, jak działa samorząd terytorialny. Najważniejsze, według mnie, jest to, że wszystkie te rzeczy pokazano nam na konkretnych przykładach, mieliśmy okazję porozmawiać z aktywistami. Dowiedzieliśmy się o historii Polski dużo więcej, a dzięki obywatelom Polski, z którymi rozmawialiśmy, poznaliśmy bliżej wasz kraj.

CIESZĘ SIĘ, ŻE TUTAJ PRZYJECHAŁAM

Wiktorija, Połock, Białoruś:

Przyjaciel opowiedział mi o programie STP. Pomyślałam – super, może uda się nam wyjechać razem! Ostatecznie ja się dostałam, a on nie. 😊 Żeby wziąć udział w tym programie, musiałam wypełnić ankietę, w której pytano mnie między innymi o wiedzę na temat Polski i to, w jakim aspekcie chciałabym tę wiedzę rozszerzyć.

Kiedy myślę o Polsce, to przychodzi mi do głowy Chopin i Mickiewicz, kościoły, które są w każdej miejscowości, średniowieczna architektura, a także legenda o smoku wawelskim. Wiedziałam, że Polacy są dużo bardziej otwarci na cudzoziemców niż my. Byłam pewna, że dzięki projektowi STP jeszcze więcej dowiem się o Polsce, ale nie sądziłam, że pobyt w tym kraju będzie aż tak edukacyjny. Fajnie było posłuchać o aspektach życia społecznego Polaków, wyciągnąć dla samej siebie wnioski o tym, co trzeba zmienić na Białorusi. Zobaczyłam, jakie sukcesy odnotowała Polska, odkąd weszła do Unii Europejskiej. Aktywiści, z którymi rozmawiałam, są doskonałymi motywatorami. Cieszę się, że tutaj przyjechałam. Będę tęsknić za wspierającymi nas wolontariuszami.

***

Prawie wszyscy uczestnicy projektu przyznali, że nie wiedzieli zbyt dużo o Polsce. Natomiast to, czego się dowiedzieli w trakcie dziesięciodniowej wizyty w naszym kraju, daje im ogromne pole do działań w swoich ojczyznach. Jak powiedzieli: – „Może kiedyś nasz kraj dojdzie do takiego poziomu, na jakim teraz jest Polska”.

fot. arch. prywatne

Lublin czeka na polonijnych studentów

Nie zrozumiesz Lublina bez poznania jego tradycji jagiellońskich i wyjątkowej historii. Ale przez kilka lat studiów można tę wiedzę uzupełnić.

Lublin jest 350-tysięcznym miastem oraz najważniejszym ośrodkiem akademickim na wschodzie Polski. Miasto szczyci się blisko 700-letnią historią i unikalnymi w skali Polski i Europy zabytkami architektonicznymi.

Lublin leży na granicy Unii Europejskiej i wschodniej Europy. Współpracuje zarówno z Ukrainą i Białorusią, jak też z wieloma krajami Europy Zachodniej.

To miasto rodzinne poetki Julii Hartwig, piosenkarek Izabelli Trojanowskiej, Beaty Kozidrak, muzyka Krzysztofa Cugowskiego, poety Marcina Świetlickiego czy znanego projektanta mody Macieja Zienia.

Jest to też największy ośrodek akademicki we wschodniej Polsce. Na uczelniach publicznych i niepublicznych studiuje tu blisko 100 tysięcy młodych ludzi z Polski i z zagranicy. Czy chciałbyś do nich dołączyć? Sprawdź.

Gdzie studiować?

Lubelskie uczelnie oferują niepowtarzalny klimat, cenioną kadrę i różnorodność kierunków kształcenia: od technicznych, przez medyczne, po humanistyczne i artystyczne.

Uniwerytet Marii Curie-Skłodowskiej (UMCS) kształci studentów na 11 wydziałach w Lublinie oraz Wydziale Zamiejscowym w Puławach, na 80 kierunkach studiów oraz blisko 250 specjalnościach. Co roku proponuje kandydatom nowe ścieżki kształcenia i ulepsza ofertę za pomocą unikalnych i praktycznych specjalizacji.

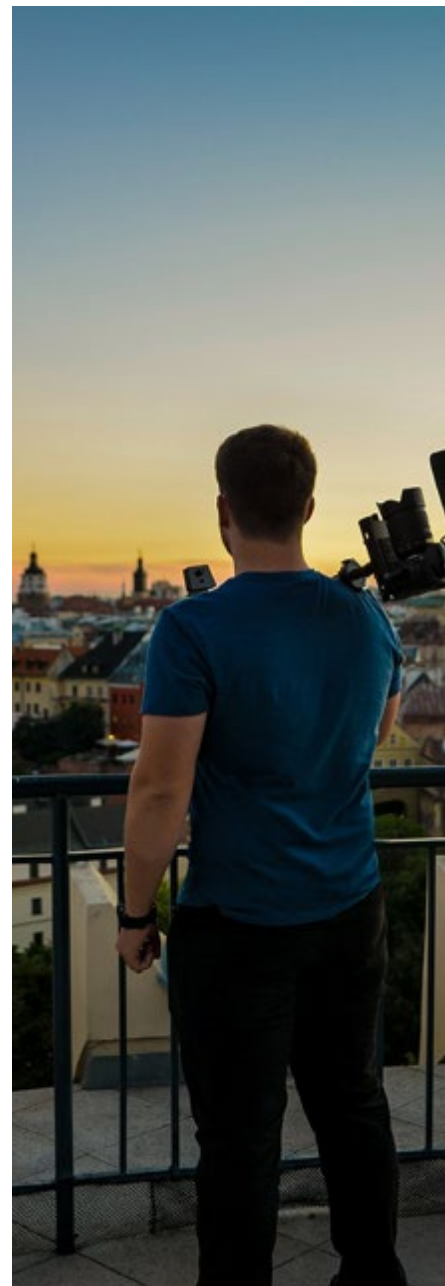
Katolicki Uniwersytet Lubelski oferuje obok takich kierunków jak teologia, filozofia, psychologia, prawo, również kierunki humanistyczne, matematyczne i przyrodnicze.

Renomowany Uniwersytet Medyczny stale rozwija się i oferuje coraz to nowe kierunki, a na II Wydziale Lekarskim prowadzi studia w języku angielskim.

O studentów nie musi zabiegać Politechnika Lubelska, która stale dostosowuje profil kształcenia do potrzeb rynku pracy. Główne kierunki badań naukowych prowadzonych obecnie w uczelni związane są z rozwojem konstrukcji i technologii, ochroną środowiska oraz oszczędnością materiałów i energii.

Być może skusicie się na studia na Uniwersytecie Przyrodniczym – tutaj można studiować rolnictwo, weterynarię, architekturę krajobrazu, ale też bezpieczeństwo żywności, hipologię i jeździectwo.

Być może skusicie się na studia na Uniwersytecie Przyrodniczym – tutaj można studiować rolnictwo, weterynarię, architekturę krajobrazu, ale też bezpieczeństwo żywności, hipologię i jeździectwo.

fot. Pixabay.com, Bartosz Proll/ UMCS

Gdzie zamieszkać?

UMCS oferuje miejsca w 9 akademikach, w pokojach 1-, 2-, 3-osobowych, o różnym standardzie (internet za dopłatą). Miesięcznie płacimy od 330 zł do 640 zł.

Domy Studenckie (DS) Uniwersytetu Medycznego znajdują się niedaleko uczelni, Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego i Szpitala Klinicznego. Spacer na lubelską starówkę zajmuje ponad 20 minut. Akademiki UM mają pokoje 1- lub 2-osobowe. Ceny wahają się od 400 zł do 700 zł.

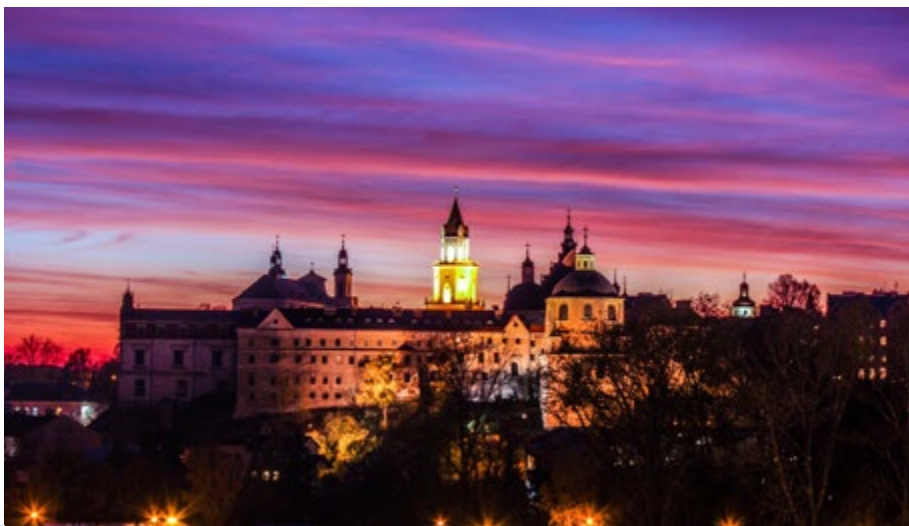
Uniwersytet Przyrodniczy ma dwa domy studenckie przy ulicy Dobrzańskiego i trzy przy Langiewicza, w zależności od standardu pokoiw ceny miesięczne dla studentów uczelni wahają się od 360 zł do 720 zł.

Atrakcyjną lokalizację, bo w centrum miasta, ma kampus Politechniki Lubelskiej – w jednym miejscu usytuowane są wydziały, akademiki, stołówka, przychodnia i obiekty sportowe. Za miejsce w pokoju 3-osobowym w jednym z 4 akademików zapłacimy 345 zł, w 2-osobowym – 440 zł, a w 1-osobowym – 850 zł.

Podobnie ceny kształtują się w przypadku KUL-u, np. w akademiku usytuowanym w centrum miasta, w pobliżu placu Litewskiego. Warto dodać, że to Męski Dom Studencki. Akademik dla dziewczyn usytuowany jest blisko Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego oraz Hali Sportowej KUL-u.

Gdzie pracować?

Studenci dorobią sobie jako kelnerzy czy barmani w klubie, pubie czy dyskotecie. Jeśli decydują się na studia zaoczne, to wówczas starają się o pracę w sklepach lub biurową w firmach, jako telemarketerzy lub początkujący pracownicy banków. Studenci dorabiają też roznosząc ulotki. Praca barmana lub kelnerki pozwala zarobić ok. 1500 zł. Warto przy tym zauważyć, że Lublin jest tańszy od ośrodków akademickich takich jak Warszawa, Kraków czy Poznań.

WAŻNE MIEJSCE!

Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców

Do głównych zadań Centrum należy:

- kształcenie w zakresie języka i kultury polskiej osób mieszkających poza granicami Polski,
- opracowywanie oraz wydawanie skryptów i podręczników z tego zakresu,
- organizacja egzaminów certyfikatowych z języka polskiego,
- prowadzenie badań naukowych nad językiem i kulturą polską.

Centrum oferuje Polonii:

- roczny kurs przygotowawczy do studiów w języku polskim,
- podyplomowe studia w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego,
- warsztaty dla nauczycieli języka polskiego jako obcego,
- roczny kurs języka polskiego,
- kursy letnie języka i kultury polskiej,
- semestralne kursy języka polskiego.

Ignacy Łukasiewicz i jego lampa 😊

„Światła, światła i pracy dla ubogiego kraju i ludu” – tak mówił **Ignacy Łukasiewicz**, wybitny naukowiec, wynalazca lampy naftowej, twórca przemysłu naftowego, wielki patriota i działacz niepodległościowy.

Ropa naftowa na Podkarpaciu znana była od dawna. Chłopi smarowali nią osie swoich wozów i wykorzystywali do leczenia zwierząt. Ignacy Łukasiewicz znalazł dla niej inne zastosowanie i zaczął wykorzystywać na skalę przemysłową. Podobno sztuki wydobycia cennego surowca uczyli się u niego amerykańscy naftciarze. A co wiemy o samym Ignacym?

TRUDNE DZIECIŃSTWO I PIERWSZA PRACA

Ignacy Łukasiewicz (**Jan Boży Józef Ignacy Łukasiewicz**) urodził się 8 marca 1822 roku w Zadzusznikach koło Tarnowa. Rodzice, Józef i Apolonia, pochodzili ze zubożałej szlachty. Ojciec brał udział w powstaniu kościuszkowskim. Po jego śmierci Ignacy musiał przerwać naukę w gimnazjum (ukończył tylko 4 klasy) i szukać zatrudnienia. Pracę znalazł w aptece w Łąncucie, a później w Rzeszowie, gdzie pracował jako pomocnik. W tym okresie wstąpił do tajnej organizacji patriotycznej związanej z emigracyjnym Towarzystwem Demokratycznym Polskim. Po wykryciu organizacji przez władze austriackie trafił do więzienia, a pod zarzutem nielegalnej działalności skierowanej przeciwko zaborkcy austriackiemu został aresztowany w 1846 roku. W więzieniu przebywał do 1848 roku. Później kilka lat pozostawał pod nadzorem policyjnym.

STUDIA I PRACE BADAWCZE NAD ROPĄ

Po wyjściu z więzienia rozpoczął pracę w aptece „Pod Gwiazdą” Piotra Mikolascha we Lwowie. Kolejny pracodawca Łukasiewicza, także aptekarz, umożliwił mu studia na uniwersytetach w Krakowie i Wiedniu w latach 1850–1852. W czasie nauki Łukasiewicz zainteresował się ropą naftową. Po zakończeniu studiów prowadził prace badawcze we Lwowie z Janem Zehem. Udało im się wyprodukować duże ilości nafty, którą chcieli sprzedawać w aptekach jako lek. Ale zamówienia innych aptekarzy były skromne. Wówczas Łukasiewicz wpadł na pomysł, by wykorzystać naftę jako paliwo w lampach. W budowie pierwszej lampy pomagał mu lwowski blacharz Adam Bratkowski.

PIERWSZE ŚWIATŁO Z PIERWSZEJ LAMPY

W 1853 roku pierwsza lampa naftowa oświetliła aptekę, w której pracował Łukasiewicz. Niebawem nowy wynalazek sprawdził się we lwowskim szpitalu. Dzięki oświetleniu sali można było wykonać w nocy pilną operację chirurgiczną. Lampy naftowe zaczęły wypierać z użycia świece. Jedna lampa zastępowała 10–15 świec. Łukasiewicz przeniósł się do Gorlic i założył spółkę z Tytusem Trzeciejskim w Bóbrce koło Krosna. Razem utworzyli pierwszą w Polsce i na świecie kopalnię ropy naftowej. Łukasiewicz zakładał kolejne destylarnie i przetwornie. Oprócz ropy wytwarzano w nich smary i oleje do maszyn oraz asfalt. Za swoje osiągnięcie w rozwoju przemysłu naftowego został nagrodzony złotym medalem na Wystawie Powszechnej w Wiedniu w 1873 roku.

31 lipca 1853 roku w szpitalu na lwowskim Łyczakowie zapłonęły po raz pierwszy lampy naftowe, które wykonał blacharz lwowski Adam Bratkowski według projektu Łukasiewicza. Tę datę uważa się za datę powstania polskiego przemysłu naftowego.

W ŚLADY ŁUKASIEWICZA POSZLI INNI PRZEMYSŁOWCY

W latach 60. XIX wieku doszło do galicyjskiego boomu naftowego. Wiercono wiele szybów, od 1886 roku już nie tylko ręcznie, ale i przy pomocy maszyn parowych. Łukasiewicz chętnie wszystkich zapoznawał z techniką pozyskiwania surowca. W swoich przedsiębiorstwach dbał o dobre warunki pracy robotników. Zapewniał im opiekę zdrowotną i emerytury. Przekazywał pieniądze na cele społeczne, budowę szkół, szpitali, dróg. Cieszył się powszechnym uznaniem i sympatią. Zmarł nagle 7 stycznia 1882 roku na zapalenie płuc. Został pochowany na cmentarzu parafialnym w Zręcinie.

IGNACY ŁUKASIEWICZ – WYJĄTKOWA POSTAĆ

- ❖ wspierał finansowo ruchy narodowo-wyzwoleńcze,
- ❖ budował szkoły, kościoły, drogi i mosty,
- ❖ stał na czele Krajowego Towarzystwa Naftowego,
- ❖ założył prowadzoną przez żonę Honoratę Szkołę Koronkarską dla dziewcząt w Chorkówce,
- ❖ walczył z biedą i alkoholizmem w regionie Podkarpacia, na przykład w kopalni Bóbrka założył Kasę Bracką, czyli system ubezpieczeń pracowników kopalni;
- ❖ pracownicy nazywali go ojcem Ignacym,
- ❖ za działalność charytatywną papież Pius IX w 1873 roku dał mu tytuł Szambelana Papieskiego i odznaczył Orderem Św. Grzegorza.

CO ZNAJDZIESZ W MUZEUM IGNACEGO ŁUKASIEWICZA?

W kopalni ropy naftowej w Bóbrce, założonej przez Ignacego Łukasiewicza, Tytusa Trzecieckiego i Karola Klobassa-Zrenckiego w 1854 roku, dziś mieści się słynne **Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza**. Tu zobaczysz:

- ❖ obelisk ufundowany w 1872 roku przez Ignacego Łukasiewicza,
- ❖ XIX-wieczne kopanki, w których można obejrzeć naturalną ropę naftową czyli czarne złoto,
- ❖ warsztat mechaniczny z 1864 roku, który służył do obsługi wierceń metodą udarową,
- ❖ budynek administracyjny kopalni, tzw. Dom Łukasiewicza, z 1865 roku, w którym jest ekspozycja apteczna, kolekcja lamp naftowych, fotografii oraz ekspozycja geologiczna.
- ❖ drewnianą kuźnię kopalnianą z 1856 roku,
- ❖ zrekonstruowaną wiertnicę ręczną z 1862 roku.

Pamiątki po Ignacym Łukasiewiczu oraz kopia prototypu lampy naftowej wraz z jedną z najcenniejszych kolekcji lamp naftowych w Europie znajdują się w Muzeum Podkarpackim w Krośnie.

Łukasiewicz był społecznikiem, który wierzył, że: „To trudna sztuka być bogatym, a również i wielka odpowiedzialność.”

fot. archiwum prywatne, Wikimedia Commons/domena publiczna

Rok 966 – co się wtedy wydarzyło?

Rok 966 to data przyjęcia chrztu przez Mieszka I oraz przez jego dwór i najbliższe otoczenie. To także data chrztu Polski. Dlaczego ten fakt to jedna z ważniejszych dat w historii państwa polskiego?

W ówczesnej Europie Kościół katolicki odgrywał ogromną rolę. Polska i jej władca poprzez przyjęcie chrztu weszli do grona chrześcijańskich krajów i chrześcijańskich władców. Było to gwarancją bezpieczeństwa kraju. Dlaczego? Do momentu chrztu tereny Polski były zamieszkane przez pogan. Bycie państwem pogańskim oznaczało okazję dla innych chrześcijańskich krajów do tego, by zaatakować, wprowadzić pod przymusem nową wiarę i ingerować w sprawy wewnętrzne. Wówczas taki kraj stawał się zależny od innego kraju. By tego uniknąć, Mieszko I zdecydował się na przyjęcie chrztu za pośrednictwem Czech. Władca chciał pozyskać księcia czeskiego jako sprzymierzeńca w walce ze słowiańskimi Wieleciami. W roku 965 poślubił czeską księżniczkę Dobrawę, a rok później przyjął chrzest. To sprawiło, że obronił niezależność swojego państwa.

Przypuszczalny zasięg państwa Polan (kolor ciemnoczerwony) w latach sześćdziesiątych X wieku

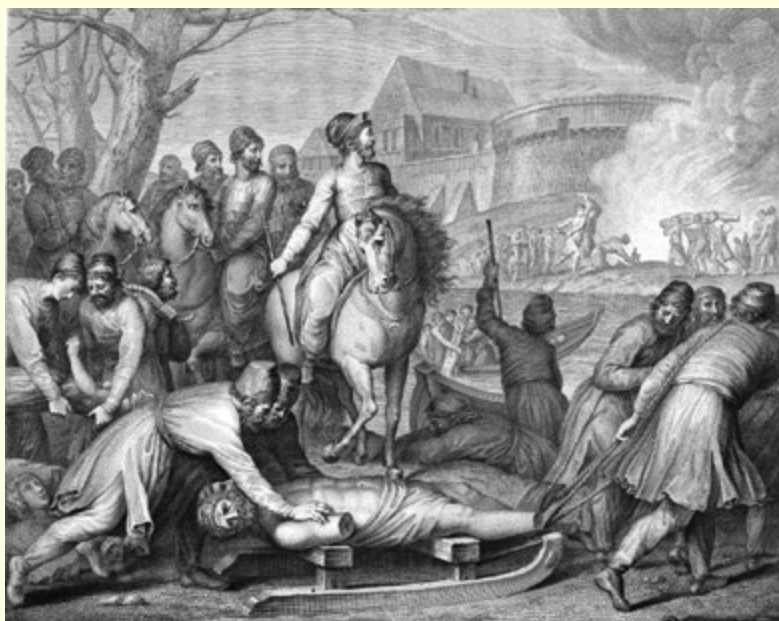
„Zaprowadzenie chrześcijaństwa”, Jan Matejko, 1889

Przyjęcie chrześcijaństwa przez Polskę

Chrzest Mieszka I i całego jego dworu odbył się prawdopodobnie **14 kwietnia 966 roku** w Wielką Sobotę lub Niedzielę Wielkanocną. Jako hipotetyczne miejsce historycy podają: Ratyzbone, Kolonię, Czechy, Ostrów Lednicki, Poznań i Gniezno. Przyjęcie chrztu wiązało się między innymi z napływem na ziemie państwa polskiego osób duchownych – zakonników. Duchowieństwo było jedną z najbardziej wykształconych grup społecznych, posiadało umiejętność pisania i czytania. To duchowni sporządzali między innymi odpowiednie dokumenty potrzebne do prowadzenia polityki przez Mieszka I. Przekazywali wiedzę dotyczącą nowych metod stosowanych w budownictwie czy uprawie roli. Dzięki nim docierała do Polski wiedza z różnych dziedzin.

Mieszko na obrazie Jana Matejki

„Mieszko kruszy bałwany pogańskie” (1835), Album wileńskie, Jan Kazimierz Wilczyński

„Chrzest Polski”, współczesny fresk w Gnieźnie, obok pomnika Bolesława Chrobrego, w pobliżu katedry

Pierwszym biskupem Polski był Jordan

W Poznaniu powstało biskupstwo podległe Stolicy Apostolskiej, czyli papieżowi i było niezależne od Niemiec. Pierwszym biskupem został Jordan, który był wcześniej misjonarzem przybyłym do Polski, by ewangelizować naszych przodków. Niewiele o jego pochodzeniu wiemy. Prawdopodobnie przybył do Polski z krajów romańskich (Włochy, Lotaryngia lub Francja). Jan Długosz uważał go za rzymianina z rodu Orsini.

Budowano kościoły, zaczęła rozwijać się oświata, kultura, system administracji i dyplomacji. Rozpoczął się napływ kultury łacińskiej do Polski. Rozpowszechniać zaczęła się filozofia, prawo, wiedza o sposobach funkcjonowania społeczeństwa, państwa, normach postępowania obowiązujących wówczas w Europie. W Polsce zaczęto więc wprowadzać system prawny i zasady rządzenia podobne jak w innych krajach Europy. Wzmocniła się pozycja państwa polskiego w chrześcijańskiej Europie.

Jedna wiara sprzyjała scaleniu państwa, wzmacniała więzi między ludźmi. Pozwalała budować ponadplemienne państwo. Wprowadzenie zasad chrześcijańskich w życie zwykłych ludzi trwało jeszcze wiele, wiele lat.

fot. Wikimedia Commons/domena publiczna

Ważne słowa

POGANIE – ludzie nieochrzczeni; dla chrześcijan: osoby nieznające wiary w Chrystusa, wyznawcy religii niechrześcijańskiej, wierzący w wielu bogów.

CHRZEST – w religii chrześcijańskiej: przyjęcie do wspólnoty Kościoła, obrzęd oczyszczenia z grzechu pierwородnego.

STOLICA APOSTOLSKA – centralna władza Kościoła katolickiego, określenie urzędu papieskiego (z osobą samego papieża oraz wszystkich urzędów Kurii Rzymskiej); jej głównym zadaniem jest podejmowanie najważniejszych decyzji w sprawach wiary; znajduje się w Watykanie.

ADMINISTRACJA – kierownictwo jakiejś instytucji, przedsiębiorstwa, nawet państwa.

DYPLOMACJA – działalność przedstawicieli danego kraju, reprezentujących jego interesy za granicą.

„TAM GDZIE SPADAJĄ ANIOŁY”

Mała dziewczynka traci opiekę swojego Anioła Stróża i okazuje się, że to ona teraz musi mu pomóc... W tej lekturze dużo rozważań na temat harmonii w świecie, dobra i zła...

**O AUTORCE:
DOROTA
TERAKOWSKA**

Pisarka i dziennikarka. Od wydania swojej drugiej książki, „Gumy do żucia” (1986), poświęciła się literaturze. Była jedną z najpopularniejszych i cenionych autorek książek dla dzieci i młodzieży. Otrzymała aż trzy nagrody polskiej sekcji IBBY – Światowej Rady Książek dla Młodzieży za powieści: „Córka czarownicy” (rok 1992), „Samotność bogów” (rok 1998) i „Tam gdzie spadają Anioły” (rok 1999).

CZAS I MIEJSCE WYDARZEŃ W POWIEŚCI

Wydarzenia rozgrywają się w latach 90. XX wieku (Jan wspomina, że „w przyszłym roku wkroczymy w dwudziesty pierwszy wiek”).

Akcja trwa osiem lat (Ewa ma pięć lat, gdy Ave spada na ziemię, i trzynastę w momencie zakończenia akcji).

Miejscem akcji jest nieznanie bliżej (nie zostało określone) miasto w Polsce, raczej niewielkie, ale dość zaможne. Dom Ewy znajduje się niedaleko rozległych łąk i lasów, blisko jest też do domu babci.

Miejsca szczególnie znaczące w powieści to: dom Ewy, las, opuszczona rudera na końcu ulicy, szpital, do którego Ewa często wracała, przytułek dla bezdomnych, do którego trafił Ave.

Akcja w powieści dotyczy również historii Avego, często wspomnianym miejscem jest Drabina – tam, gdzie przebywają anioły. Panuje tam ścisła hierarchia, najstarsze i najmądrzejsze z aniołów przebywają na samym szczycie, a więc najbliższej Światłości, młode zaś i niedoświadczone zajmują niższe szczeble.

Powieść łączy w sobie cechy **powieści obyczajowej** (wątek dotyczący dorastania Ewy, relacji w jej rodzinie) i **fantastycznej** (wątek Avego i świata aniołów). O tym, że utwór ma wiele wątków fantastycznych, świadczy istnienie **magicznego przedmiotu** – Pióra, złej, **mrocznej postaci** – Czarnego Ptaka, oraz zadanie, jakie musi wypełnić Ewa, aby uratować Avego – **wykonanie trzech dobrych uczynków**. Ze względu na wnikliwe rozważania na temat dobra i zła, harmonii w świecie, natury ludzkiej i powołania aniołów można użyć określenia **przy- powieść**.

EWA

Poznajemy ją jako pięcioletnie dziecko. Większość czasu spędza samotnie, bo rodzice nie mają dla niej czasu. Grzeczna, posłuszna, nieabsorbująca, poważna i odpowiedzialna – większość rodziców powiedziałaoby, że to idealne dziecko. Ale babcia jest zaniepokojona tą sytuacją – dziecko powinno być żwawe, a czasem nawet niegrzeczne, powinno mieć kontakt z rówieśnikami. Kiedy jej Anioł Stróż – Ave – przegrywa walkę z Czarnym i spada na ziemię, zaczyna się seria nieszczęśliwych wypadków w życiu dziewczynki.

Ewa znosi je bardzo dzielnie, także osamotnienie w szkole, gdzie nie może znaleźć przyjaciół. Zaprzyjaźnia się z Bezdomnym i jako jedyna umie z nim rozmawiać. Można powiedzieć nawet, że jest bierna, zbyt pokorna i zbyt pogodzona z losem. Dopiero gdy jako trzynastoletnia dziewczynka dowiaduje się o swojej nieuleczalnej chorobie, postanawia działać. W poszukiwaniach anielskiego pióra, a później Avego, to Ewa przejmuje dowodzenie, to ona decyduje, co powinna robić.

Jest zdeterminowana, pełna wiary i konsekwentna, skoro udaje jej się do tego planu przekonać niezwykle racjonalnych rodziców.

Jest mądrą i odpowiedzialną dziewczynką, ma doskonałe wyczucie ludzkich emocji, znakomicie rozpoznaje np. na czym polega twórcza niemoc matki czy dramat Pani Samej. Chce poznać zakazane dla ludzi tajemnice Nieba, ale nie dla zaspokojenia swojej ciekawości, lecz po to, by wykorzystać je w dobrym celu. Jej gorliwość przynosi szczęśliwą przemianę nie tylko jej, ale także jej rodzicom. Ewa jest naprawdę niezwykłą bohaterką i dowodem na to, że dzieci często lepiej potrafią zrozumieć zasady rządzące światem niż zapatrzeni w swoje obowiązki i kariery dorośli.

ANNA

Matka Ewy, artystka-rzeźbiarka. Jest skupiona na pracy, ale trudno jej osiągnąć zadowolenie z efektów. Jest raczej dobrą rzemieślniczką niż natchnioną artystką, czego przykładem jest motyw nieudanej rzeźby rozpaczającej Piety (obraz lub rzeźba przedstawiające bolejącą Matkę Boską trzymającą w objęciach ciało zmarłego Jezusa). Trudno jej w dziełach przedstawić uczucia, bo sama stara się tłumić wszystkie emocje, nawet macierzyńskie. Zapewnia Ewie opiekę, stara się dbać o nią, ale jest daleka od spontaniczności, ciepła czy też właściwego matkom lęku o dziecko. Ale to ona właśnie, choć początkowo jest tak racjonalnie myślącą osobą, jako pierwsza daje wiarę Ewie w jej przekonanie, że należy odnaleźć Anioła Stróża.

Wtedy to właśnie budzą się w niej prawdziwie macierzyńskie uczucia, jest gotowa do najwyższych poświęceń. I wtedy jej rzeźby zaczynają mieć „duszę”.

GATUNEK LITERACKI

BOHATEROWIE

JAN

Ojciec Ewy, naukowiec, uzależniony od wirtualnego świata internetu – traktuje go nie jako miejsce spotkań towarzyskich czy rozrywki, ale jak źródło wiedzy. Niewiele uwagi poświęca córce, uważa, że jest grzecznym i cichym dzieckiem. Wieść o jej śmiertelnej chorobie skłania go do oderwania się od komputera. Jednak to za pomocą niego będzie prowadził poszukiwania wiedzy na temat aniołów. Początkowo uważa, że nauka jest podstawą życia, że rzeczy, których nie da się wyjaśnić naukowo, nie istnieją albo nie są warte uwagi. Sceptycznie podchodzi do sprawy anioła, nie wierzy w niego i dopiero ogrom informacji, jakie znajduje na ten temat w internecie, sprawia, że zmienia zdanie. Dzięki uczynkowi Ewy (wyprawie nad staw) Jan zmienia się – zauważa piękno przyrody, otaczający go świat, którego nie dostrzegał poprzez ekran komputera. Staje się kochającym ojcem, rezygnuje z kariery naukowej na rzecz życia z rodziną. To on przechodzi największą przemianę.

BABCIA

Dobra, ciepła, czuła i troskliwa. Otacza małą Ewę tym, czego dziecko potrzebuje – troską, czułością. Jest kobietą wierzącą, podarowała wnuczce obrazek z Aniołem Stróżem, uczą ją słów modlitwy. Jest dobrą i odważną kobietą, o czym świadczy jej obrona Bezdomnego i pomoc dla niego. Wyczulona na ludzkie sprawy, potrafi zrozumieć, na czym polega dramat Pani Samej. Jednak pojawienie się w realnym świecie anioła jest dla niej szokiem, trudno jej zrozumieć przeniknięcie się świata realnego i religijnego. Z pewnym buntem przyjmuje też do wiadomości, że anioły nie są tylko katolickim tworem, że występują w innych religiach. Ma w sobie dużo dobrej woli, nadziei, często to jej intuicja podsuwa rodzinie najlepsze rozwiązania.

AVE, CZYLI BEZDOMNY

Anioł Stróż Ewy, młody i niedoświadczony, Ewa jest jego pierwszą podopieczną. Popełnił błąd, kiedy wraz z innymi aniołami chciał ukazać się ludziom. Naiwnie myślał, że w ten sposób wzmocni wiarę ludzi i dzięki temu awansuje w hierarchii anielskiej. To było lekkomyślne zachowanie, bo ludzie nie zwrócili uwagi na chmurę aniołów (przykładem zapracowana Anna), a anioły naraziły się na atak sił Ciemności. To zachowanie doprowadziło do tragedii – Ave został pozbawiony skrzydeł i stał się pół-aniołem, pół-człowiekiem.

Kaleki, załamany, zamieszkiwał ruderę w mieście Ewy jako niemy, upośledzony Bezdomny. Tym, co zdradzało anielskie pochodzenie Avego, były oczy, dlatego krył je przed ludźmi. Lata spędzone na ziemi to czas na rozmowy z Veą, który okazał się jego złym bratem bliźniakiem, przeciwieństwem anielskiej natury Avego. Ave broni swoich poglądów, nie chce dopuścić myśli, że istnienie zła na ziemi jest świadomym zamierzeniem Światłości. Nie może zrozumieć, że istnieją inne oblicza Prawdy, którą dotąd uważał za jedyną i niepowtarzalną. Pojawienie się Ewy to szansa dla Avego (i dla niej samej), dlatego decyduje się przeciwstawić zasadom aniołów – podpowiada, w jaki sposób można wzmocnić siłę Pióra i jak odmienić los.

VEA

Brat bliźniak Avego (nieprzypadkowa zbieżność imion AVE – VEA, także zbieżność z imieniem EWA), należy do Czarnych Aniołów, które zostały zesłane na ziemię jako zło – alternatywa dobra. Vea spełnia swoje obowiązki, bez wahania zaatakował i okaleczył brata. Mimo że początkowo są kompletnym przeciwieństwem, to jednak z czasem czują się ze sobą związani (czego dowodem decyzja Vei o towarzyszeniu bratu na odległej planecie). Vea nie jest bezdusznym okrutnikiem, on potrzebuje ciepła, bliskości, stara się być blisko Avego, nawet z tego powodu przybiera postać karalucha, aby schować się w jego ubraniu. Dręczy go rozdarcie między przywiązaniem do Avego a tęsknotą do gromady Czarnych. Potrafi przybierać postaci: pająka, cienia, Czarnego Kruka, plamy brudu, karalucha, kamienia. Vea jest o wiele bardziej doświadczony od brata, ponieważ długotrwałe przebywanie na ziemi wśród ludzi (Ave był w tym czasie na Drabinie) nauczyło go więcej niż słuchanie wykładów prawionych przez starsze anioły.

Ave prowadzi z Veą rozmowy, do zapamiętania jest to, co usiłuje wytłumaczyć Vea: Czarne Anioły nie zostały zesłane na ziemię za karę, ale dlatego, że na świecie musi istnieć równowaga między dobrem i złem.

Chociaż w powieści ważną postacią jest Anioł Stróż, wspomniane są też inne anioły znane z Pisma Świętego (Gabriel, Michał). Nie ma tu jednak nic na temat Biblii, nie pada też słowo Bóg. Najwyższą wartością jest Światłość.

Jedyną naprawdę wierzącą osobą jest babcia, ona najbardziej buntuje się przeciwko „wieloreligijności” aniołów, gdyż była przekonana, że zostały stworzone w religii katolickiej. Jan jest człowiekiem niewierzącym, ufa tylko temu, co doświadczalnie sprawdzone, niepodważalne naukowo.

Jan i Anna nie są złymi ludźmi, ale pochłaniają ich sprawy zawodowe, nie mają czasu na rozmowy z córką, pokazywanie jej świata, uczenie jej. Ewa jest samotna, najbliższą osobą jest dla niej babcia, która kocha ją prawdziwą miłością. Pozorny spokój rodzinnego życia zostaje zburzony w momencie wypadku Ewy, a kolejne dziwne wydarzenia przytrafiające się nadzwyczaj pechowej dziewczynce zmuszają rodziców do spojrzenia na dziecko. Przez długi czas łudzą się, że to nieszczęśliwe zbiegi okoliczności. Dopiero wiadomość o śmiertelnej chorobie córki obudzi w nich uczucia: strach, bezsilność, bunt, rozpaczliwe poszukiwanie ratunku. Dzięki temu dramatowi staną się prawdziwą rodziną, a nie jedynie trzema obcymi osobami zamieszkującymi ten sam dom.

DRABINA

Miejsce, gdzie mieszkają anioły, odpowiednik nieba w religii chrześcijańskiej.

KAMIEŃ ŻYCIA

Według opowieści Avego to momenty, w których dokonuje się zmiana w ludzkim życiu. Z pozoru nieistotne wydarzenie – tak jak wyprawa Jana nad staw – sprawia jednak, że człowiek podejmuje niezwykle ważną decyzję i całkowicie odmienia swój los.

PIÓRO

Pióro z anielskich skrzydeł Avego przez przypadek (i wbrew anielskim prawom) zostało na ziemi, znalazła je malutka Ewa w chwili upadku do dołu. Przez kilka lat przechowywała je babcia na strychu, domyślając się, że jest niezwykle. I faktycznie – było miarą powrotu do sił Avego. Dobre uczynki, jakie spełniała Ewa, wyraźnie wzmacniały pióro – rosło, potężniało i jaśniało. W chwili gdy Ewa zwraca je Avemu, pióro jest już wielkości wiolonczeli i na tyle silne, że może stać się anielskimi skrzydłami.

TRZY DOBRE UCZYNKI

To częsty motyw w baśniach – bohater musi spełnić dobre uczynki, aby odmienić zły los, zdjąć klątwę. Trzy dobre uczynki, jakie uczyniła Ewa, to: nawrócenie taty poprzez zmuszenie go do pojechania nad staw i obcowania z przyrodą, wypadek pani Samej i sprowokowanie jej oraz jej wieloletniego narzeczonego/znajomego do podjęcia odważnej decyzji o założeniu rodziny, oddanie pióra Avemu i umożliwienie mu opuszczenia ziemi.

WSPÓLISTNIENIE DOBRA I ZŁA

RELIGIA

RODZINA

WAŻNE SYMBOLE W POWIEŚCI

PRZEPIS NA REPORTAŻ

Czas terażniejszy i 1. osoba lp.; autorka od razu się ujawnia.

Autorka zwraca uwagę na istotny szczegół, on powie więcej o stanie majątkowym rodziców mistrzyni (mieszka w zwykłym bloku) niż np. ogólne stwierdzenie, że nie jest specjalnie zamożna.

Mowa o szczegółach wyglądu mistrzyni.

I znów szczegół. Pozornie nieistotny, ale dobrze oddaje pewne zjawisko: łyżwiarki na lodzie wyglądają efektywniej niż w rzeczywistości.

Pojawienie się następnej postaci w reportażu. Będzie kolejna wypowiedź.

Bardzo ważne! Kolejna postać, jej wypowiedź. I zupełnie inny punkt widzenia na życie bohaterki. Czytelnik sam wyciągnie wniosek, czyje zdanie podziela.

Kolejna osoba, kolejny punkt widzenia. Mocne zakończenie. Młodsza siostra chce być taka jak Ania. Dla kogoś Anka jest więc wzorem. Warto zakończyć takim efektywnym zdaniem. Co ważne, opinia dziewczynki zupełnie zaprzecza opinii starszki.

Czy udałoby ci się przybliżyć komuś jakiś temat, zaciekawić go opowiadaną przez siebie historią?
W naszym reportażu to się udało!

Z ŻYCIA MISTRZYNI

➔ Poniedziałek. Stoję przed blokiem, jakich na Osiedlu Zielonym, koło naszej szkoły, wiele. Nie jest to żaden z tych nowiutkich apartamentowców, które powstały obok, tylko **wieżowiec z wielkiej płyty**. Tu pod numerem dziesiątym mieszka Ania Kwiatkowska, nasza szkolna gwiazda, łyżwiarka, która ostatnio w wojewódzkich zawodach pokonała wszystkie rywalki. Jest godzina trzynasta. Dzwonię domofonem. Słyszę miły głos:

– Słucham?

Pytam o Anię.

– Ani nie ma, jest na treningu – słyszę.

Odchodzę z kwitkiem. Przyjdę na drugi dzień.

Wtorek. Mam więcej szczęścia. Ania jest sama w domu.

Otwiera mi drzwi. Pokasłuje. Ma na sobie biały podkoszulek, sweterek, włosy związała w kucyk. **Wygląda inaczej niż w błyszczącym, czerwonym kostiumie na zawodach. Jest jakaś drobniejsza i niższa.**

– Dziś mam wolne, bo się przeziębiłam i trener też się rozchorował – mówi.

– Inaczej wyglądasz – zauważam.

➔ – **Łyżwy dodają wzrostu, a makijaż powagi** – śmieje się Anka.

– Mam tyle lat co ty. Pewnie jesteś szóstoklasistką, która miała robić ze mną wywiad?

Potwierdzam. Anka opisuje swój dzień. Rano, jak wszyscy, biegnie do szkoły. Codziennie po lekcjach ma trening, później odrabia lekcje, po czym biegnie na siłownię lub zajęcia baletowe.

– Po co ci to? – pytam.

– Technika jazdy to co innego, balet co innego – stwierdza.

– Kiedy masz wolny czas?

– No... chyba nigdy – zastanawia się Anka, po czym wybucha śmiechem.

– Kiedyś muszę ćwiczyć, kiedyś się uczyć, kiedyś spać.

➔ **Wchodzi mama Ani.** Także szczupła. Blond włosy. Ania jest do niej podobna.

– Czy córka jest na jakiejś specjalnej diecie? – pytam.

– Je sporo, ale uważa na to, co spożywa. Łyżwiarka nie może być otyła. No i wcześniej zjada kolację.

Na klatce spotykam sąsiadkę Ani, starszą kobietę.

– Reportaż pani o niej pisze? – pyta staruszka. – Niech pani zaznaczy, że to biedne dziecko. Nigdy na wakacje spokojnie nie wyjedzie, tylko te obozy sportowe i obozy... Wraca potem taka chuda i zmarnowana. Że medal jakiś zdobyła? Co jej z tego?

Na dole przed blokiem bawią się dziewczynki. Wyglądają na pierwszą, może drugą klasę.

– Ania? Znamy. Oczywiście. To mistrzyni!

➔ – **To moja siostra – mówi dumna drobna blondynka. – Jestem Zuzia Kwiatkowska.** Ja też chcę zostać łyżwiarką.

CO TO JEST REPORTAŻ?

Reportaż jest relacją na gorąco z faktów. Ma dawać odbiorcy wrażenie obecności w konkretnym miejscu. Reporter przybliży jakiś fakt, osoby, miejsca, problem. Rozmawia ze świadkami lub uczestnikami wydarzenia albo sam jest jego świadkiem. Zderza różne opinie. Stara się powstrzymać od komentarza.

DOBRY REPORTAŻ TO:

1. Ciekawy temat, który w jakiś sposób dotyczy odbiorcy lub go poruszy.
2. Interesujący bohaterowie, którzy się wypowiedzą lub o których ktoś się wypowie.
3. Musi być wiarygodny – pełen wypowiedzi, oparty na faktach, nie domysłach.
4. Powinien być żywy, sugestywny.
5. Warto, by był obiektywny – gwarantuje to pokazanie punktów widzenia różnych osób.
6. Dobrze, gdy z reportażu wynika jakiś problem, ale czytelnik sam powinien wyciągać wnioski, autor nie może skupiać się na ocenie.
7. Niuanse, ciekawostki, na które nie byłoby miejsca np. w sprawozdaniu. Nie należy skupiać się na oficjalnej stronie zagadnień, ale na pozornie mało istotnych szczegółach, które budują klimat reportażu i pokazują prawdziwy obraz bohaterów.

Wyrazy pochodne o wspólnym znaczeniu słowotwórczym, nadanym przez odpowiednie formanty tworzą kategorie znaczeniowe. Zapamiętaj najważniejsze z nich oraz formanty, które je tworzą.

POZNAJ KATEGORIE SŁOWOTWÓRCZE

NAZWY ZDROBIAŁE I PIESZCZOTLIWE

▶ Tworzą je formanty np. **-ek, -ka, -ko, -ik, -yk**

- ▶ kot – **kot-ek** (mały kot)
- ▶ ręka – **rączk-ka** (mała ręka)
- ▶ drzewo – **drzew-ko** (małe drzewo)
- ▶ słoń – **słon'-ik** (mały słoń)
- ▶ talerz – **talerz-yk** (mały talerz)

NAZWY ZGRUBIAŁE, A TAKŻE O UJEMNYM ZABARWIENIU EMOCJONALNYM

▶ Tworzą je formanty np. **-sko, -isko/-ysko, -idło/-ydło**

- ▶ baba – **bab-sko** (wstrętna baba)
- ▶ kot – **koc'-isko** (duży lub złośliwy kot)
- ▶ cham – **cham'-idło** (straszny cham)

NAZWY MIEJSC

▶ Tworzą je formanty np. **-nia, -arnia, -alnia, -ownia**

- ▶ portier – **portier-nia** (miejsce pracy portiera)
- ▶ kawa – **kawi-arnia** (miejsce, gdzie pije się kawę)
- ▶ przędza – **przędz-alnia** (miejsce, gdzie wytwarza się przędzę)
- ▶ cukier – **cukr-ownia** (fabryka cukru)

NAZWY CECH

▶ Tworzą je formanty np. **-ość, -ota**

- ▶ mądry – **mądr-ość** (cecha człowieka mądrego)
- ▶ głupi – **głup-ota** (cecha człowieka głupiego)

NAZWY WYKONAWCÓW CZYNNOŚCI I ZAWODÓW

▶ Tworzą je formanty np. **-acz, -ca, -arz, -iciel/-yciel**

- ▶ badać – **bad-acz** (ktoś, kto bada)
- ▶ łowić – **łow-ca** (ktoś, kto łowi)
- ▶ apteka – **aptek-arz** (ktoś, kto pracuje w aptece)
- ▶ doręczać – **doręcz-yciel** (ktoś, kto doręcza – np. listy)

NAZWY MIESZKAŃCÓW MIAST, REGIONÓW, KRAJÓW

▶ Tworzą je formanty np. **-ak, -anin, -ik, -czyk, -ec, -in**

- ▶ Warszawa – **warszawi-ak** (mieszkaniec Warszawy)
- ▶ Pomorze – **Pomorz-anin** (mieszkaniec Pomorza)
- ▶ Anglia – **Angl'-ik** (mieszkaniec Anglii)
- ▶ Chiny – **Chiń-czyk** (mieszkaniec Chin)
- ▶ Ukraina – **Ukraini-ec** (mieszkaniec Ukrainy)
- ▶ Litwa – **Litw'-in** (mieszkaniec Litwy)

- NAZWY ŻEŃSKIE** ➤ Tworzą je formanty np. **-ka, -ica, -nica, -owa, -yni**
- ▶ kot – **kot-ka** (samica kota)
  - ▶ tygrys – **tygrys-ica** (samica tygrysa)
  - ▶ uczeń – **uczeń-nica** (dziewczyna, która jest uczniem)
  - ▶ szef – **szef-owa** (kobieta, która jest szefem)
  - ▶ mistrz – **mistrz-yni** (kobieta, która jest mistrzem)

- NAZWY NOSICIELI CECH** ➤ Tworzą je formanty np. **-ik, -ek, -as, -ak, -us**
- ▶ młody – **młodz-ik** (ten, który jest młody)
  - ▶ wesoły – **wesoł-ek** (ten, który jest wesoły)
  - ▶ gruby – **grub-as** (ten, który jest gruby)
  - ▶ chytry – **chytr-us** (ten, który jest chytry)

WYRAZY ZŁOŻONE

Wyrazy proste – takie, które mają jedną podstawę słowotwórczą (czyli pochodzą od jednego wyrazu) – np. **stół, piesek, nauczyciel, babcia, przydomowy**.

Wyrazy złożone – wyrazy pochodzące od dwóch wyrazów podstawowych i zawierające dwie podstawy słowotwórcze.

◀ ZAPAMIĘTAJ!

ZESTAWIENIA

To taka konstrukcja językowa, w której dwa (czasami trzy) wyrazy występują razem i tworzą całość językową – to znaczy oznaczają jedną rzecz lub osobę.

Przykłady: **pierogi ruskie, wieczne pióro, lekarz internista, Mikołaj Kopernik**

ZŁOŻENIA

To wyrazy złożone z dwóch (lub więcej) tematów słowotwórczych połączonych za pomocą cząstki (wrostka) **-o-, -i-, -y-**.

Przykłady: **Bron-i-sław, wierz-i-pięta, księ-g-o-zbiór, czas-o-pismo**

DESK-O-ROLKA

podstawa słowotwórcza - **wrostek** - podstawa słowotwórcza

PIĘCI-O-KĄT

podstawa słowotwórcza - **wrostek** - podstawa słowotwórcza

RODZAJE WYRAZÓW ZŁOŻONYCH

PAMIĘTAJ!

ZROSTY

Krasnystaw, krajobraz, widzi-mię, lekceważyć, czcigodny, dotychczas

ZESTAWIENIA

Boże Ciało, Zielona Góra, rzekotka drzewna, Morze Bałtyckie, Wielki Wóz, czarna jagoda, Stary Sącz, boża krówka

ZŁOŻENIA

listonosz, białogłowa, jęczydu-sza, samorządny, meblościan-ka, gazomierz, krwiodawca, rudobrody

ZROSTY

To konstrukcja językowa, w której wyrazy są ze sobą zespolone – „zrosnięte” w jedną całość bez żadnych zmian, nie mają żadnych elementów łączących (tak jak wrostki w złożeniach). W zrostach odmieniają się obie części składowe.

Przykłady: **karygodny** (godny kary), **Wielkanoc** (noc wielka), **Bogumiła** (miła Bogu).

Śpiewa reggae, gra tak, jak czuje. I mówi, że w życiu trzeba mieć cel i pasję.

Kamil Bednarek!

Moje życie jest pełne niespodzianek!

Co jest dla Ciebie ważniejsze – realizowanie własnych marzeń czy pomoc innym w spełnianiu ich marzeń?

Z moimi marzeniami często jest tak, że realizując je, pomagam innym. Dzieje się to dzięki muzyce, która przynajmniej dla mnie jest wyższą wartością, ma ogromny wpływ na ludzi. Jeżeli ktoś potrafi słuchać uszami i sercem, wtedy może pomóc.

Jeżeli mogę coś powiedzieć młodym ludziom, którzy będą to czytali, to nakłaniałbym ich, żeby nie rezygnowali ze swoich pasji. Trzeba się starać szukać szans. Bo to jest w zasięgu ręki, pod warunkiem że nie jesteśmy leniwi.

A Twoja szkoła? Pomogła Ci, zaszkodziła, mile ją wspominasz?

W szkole średniej miałem zawsze wokół siebie miłych ludzi. Bardzo tęsknię za gwarem, za znajomościami. Miałem pozytywną energię od ludzi. Chodziłem do szkoły muzycznej pierwszego stopnia, która pozwoliła mi poznać podstawy, żeby tworzyć muzykę. Ale mimo że znałem nuty, byłem człowiekiem, który uwielbiał tworzyć ze słuchu. Grałem tak, jak czułem. Na pewno miała na to wpływ muzyka reggae.

Twoje marzenia... Wystartowałeś z wiośki Lipki, nagrałeś pierwszą płytę, potem kolejne... I wciąż jesteś na topie...

Dla mnie samego to też jest nieprawdopodobne... Nie miałem perspektyw, żeby się rozwijać tak, jakbym chciał... Chciałem jednak wziąć udział w programie „Mam talent”, zobaczyć, jak to wygląda od wewnątrz. Okazało się, że z dnia na dzień moje życie się zmieniło. Widzowie oszaleli na punkcie muzyki reggae, ale widocznie tego potrzebowali 😊

Co w Twoim życiu odegrało większą rolę: łut szczęścia czy ludzie?

Najbardziej mi pomogli bliscy: rodzina, przyjaciele, zespół, menedżerowie. Stanowimy zgraną paczkę, która tworzy jedną wielką rodzinę. Mamy wspólny wierzchołek tej samej góry, patrzymy w tym samym kierunku. Dzięki temu pokonujemy te wszystkie przeszkody. No i rozwijamy się.

A poza muzyką... Co Cię interesuje?

Jak każdy facet kocham motoryzację, dźwięk silnika... Jeżdżę na motocyklu. To sprawia, że odrywam się od rzeczywistości. Gdy miałem cztery lata, znałem np. wszystkie znaki drogowe, wszystkie marki samochodów.

Masz jakiś cel, który sobie wyznaczasz, do którego zmierzasz?

W życiu trzeba mieć cel i pasję. Jeżeli mogę coś powiedzieć młodym ludziom, którzy będą to czytali, to nakłaniałbym ich, żeby nie rezygnowali ze swoich pasji. Trzeba się starać szukać jakichś szans ich realizacji. Bo to jest w zasięgu ręki, pod warunkiem że nie jesteśmy leniwi. Można zrealizować najmniejsze cele, a potem podnosić poprzeczkę. Nie od razu rzucać się na głęboką wodę. Często ludzie osiągają sukces i ich świat przewraca się do góry nogami, w głowach też się przewraca, zapomina się o rzeczywistości i nie myśli racjonalnie. Nie ma dystansu do tego, że coś się może nie udać. A ten dystans musi być. 😊

fot. MENTALPORN.com

**Gdyby więcej ludzi
słuchało reggae, byłoby
bardziej wyluzowani,
podchodziliby do innych
z dużo większym
szacunkiem.**

**Nie ocenialiby siebie
po wyglądzie, tylko
próbowałiby się poznać.**

Wakacje z powieściami MAŁGORZATY KAROLINY PIEKARSKIEJ

Polubisz świat powieści Małgorzaty Karoliny Piekarskiej, bo nie ma w nim ściemy. Bo w opisywaniu emocji autorka jest mistrzynią. No i ma poczucie humoru – niepowtarzalne!

„**KLASA PANI CZAJKI**” to powieść, która podbiła serca wielu gimnazjalistów. Powieść o nich samych, ich pierwszych miłościach, szkolnych, życiowych problemach, rodzących się pasjach, pierwszych zauroczeniach, walce z kompleksami i odrzuceniem, klasowych intrygach, przyjaźniach wystawianych na próbę. Małgosia, Kamila, Maciek, Kaśka, Michał, Kinga rozpoczynają naukę w gimnazjum. Trafiają do klasy Barbary Czajki, surowej, ale sprawiedliwej polonistki. Jej uczniów różni wiele – zainteresowania, stan majątkowy, uroda, charakter i temperament. Będą musieli jednak znaleźć w nowej klasie.

W „**LO-terii**” uczniowie Czajki są już w liceum. Maciek, Kinga, Michał, Małgosia, Kamil wkraczają w dorosłość. W świat pełen emocji i nieznanych uczuć. „LO-teria” to tytuł przewrotny. W loterii każdy może wyciągnąć los, który da mu szczęście lub nie... Bohaterowie powieści wybierają różne drogi, czasem popełniają błędy, szukają szczęścia nie tam, gdzie powinni. Ale poznają dzięki temu smak porażki, gorycz z powodu popełnianych błędów. Doznają też pierwszych miłości, rozstań, upokorzeń. Niektórzy z nich poczują, co to znaczy, gdy odchodzisz ci, których kochamy, i gdy rodzice kochają nas... toksycznie. Wejdźcie w świat LO z „LO-terią”. To dobry los.

W ostatnim tomie tej wyjątkowej trylogii dla młodych ludzi, czyli w „**LICENCJI NA DOROSŁOŚĆ**” Aleks dostał się na wymarzoną anglistykę, ale niestety nie na Uniwersytet Warszawski, ale Łódzki. To dla niego nowa sytuacja. Maciek z kolei próbuje odnaleźć Małgosię, tylko czy ona tego chce? Mnóstwo pytań i spraw do wyjaśnienia. Sytuacji, które będą sprawdzianem dorosłości. W tej części śledzić będziecie losy Kamili i Marcina, którzy są jak ogień i woda, jednak coś ciągnie ich do siebie. Michał i Kinga zaczynają się mijać – ona pochłonięta pracą, on sprawami nowej rodziny... Kto kogo kocha naprawdę? Czy przyjaźnie z liceum przetrwają? Koniecznie to sprawdźcie.

Jesteśmy przekonani, że w książkach Małgorzaty Karoliny Piekarskiej odnajdziecie siebie samych, swoje historie, swoje smutki, rozterki, ale też mnóstwo chwil radości, dobrego humoru.

fol. materiały prasowe

Świetny duet i ich muza! Poznajcie Kwiat Jabłoni

Lubicie folkowo-popowe klimaty? Melodyjne piosenki śpiewane po polsku? Z ciekawym wokalem? To posłuchajcie albumu „**Nie-możliwe**” duetu **Kwiat Jabłoni**. Rodzeństwo Kasia i Jacek Sienkiewiczowie po raz pierwszy zaprezentowali się słuchaczom rok temu, wypuszczając do sieci piosenkę „Dziś późno pójdę spać”. Ich teledysk na YouTube to hit.

Na płycie znajdziecie autorską muzykę i niebanalne teksty, trochę filozoficzne, pełne spostrzeżeń i inspiracji, jak życie. Kasia i Jacek piszą sami swoje piosenki, sami komponują muzykę. Ona gra na fortepianie, on na mandolinie, do tego dochodzi trochę elektroniki i mamy urzekające zjawisko muzyczne.

Słowiańskie wierzenia i niesamowite eliksiry współczesności

„Gdzie diabeł mówi dobranoc. Tom I – Księżyc jest pierwszym umarłym”

Kariny Bonowicz to powieść, która połączy fanów książek o czarach, słowiańskich wierzeniach i wciągających przygodach.

Według legendy, wiele stuleci temu czwórka przyjaciół została wygnana z rodzinnej wioski, bo ludzie lękali się ich czarów. Rozeszli się w cztery strony świata, ale i tak wszyscy dotarli w to samo miejsce – do czarnego kamienia. Tam wywołali diabła i dobili z nim targu... Ich potomkowie przez wieki odczuwali skutki tego paktu i próbowali się od niego uwolnić. Czy przedstawicielom kolejnego pokolenia uda się wrócić do normalności? Jakie przeszkody będą musieli wcześniej pokonać? Jakich sojuszników pozyskać? Jedno jest pewne, małe miasteczko na odludziu stanie się sceną niezwykle wydarzeń.

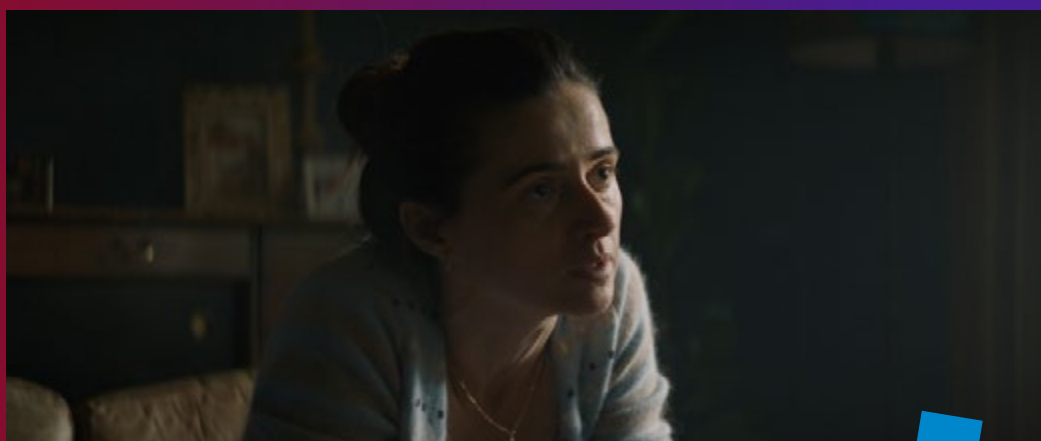
Zanim się wszystkiego dowiesz, przeniesiesz się w czasy współczesne. Tutaj, po niespodziewanej śmierci rodziców, siedemnastoletnia Alicja trafia pod opiekę ciotki, która mieszka w posępnym miasteczku na Podkarpaciu o mrocznej nazwie Czarcisław. Niezbyt zachwycona wyjazdem z Warszawy dziewczyna nie czuje się dobrze w nowym miejscu, najwyraźniej pełnym dziwaków i kryjącym jakieś ponure sekrety. Zagubiona nastolatka odkrywa, że nikt tu nie jest tym, za kogo się podaje. Musi też zmierzyć się z brzemieniem prawdziwej natury i wykonać niebezpieczne zadanie.

Film o narodzinach polskiej gwiazdy na BRYTYJSKIEJ SCENIE

„Moja gwiazda: Teen Spirit” to debiut reżyserski Maxa Minghelli, aktora, którego być może znasz z filmu „The Social Network”. Jego film pokazuje, że marzenia nie mają granic. © Główne role zagrały polska aktorka Agnieszka Grochowska i gwiazda amerykańska Elle Fanning.

To opowieść o polskiej nastolatce Violet Waleńskiej (w tej roli Fanning), która w Wielkiej Brytanii próbuje zrealizować swoje marzenie o karierze w showbiznesie. Jej kochająca, ale mocno stąpająca po ziemi matka widzi ją raczej w szkole, bo gwarantuje to pracę. Gdy w ich miasteczku odbywają się eliminacje do talent show „Teen Spirit”, Violet bez wiedzy matki bierze w nich udział i dostaje się aż do finału. Skromna, niedoświadczona, ale utalentowana nastolatka z prowincji trafia w tryby wielkiej rozrywkowej maszyny. W takiej sytuacji to właśnie wsparcie najbliższych może okazać się kluczowe w drodze na szczyt. Ale czy tak będzie? Przekonaj się sam. My polecamy wsłuchanie się również w ścieżkę dźwiękową. © Są tu utwory takich gwiazd jak Ariana Grande, Annie Lennox, Ellie Goulding, Robyn, Orbital, Katy Perry i inni.

Co nam przyniesie czerwiec?
To, co mówią polskie przysłowia i powiedzenia.

Czerwiec się czerwieni – będzie dość w kieszeni.

Czerwiec daje dni gorące, kosa brzęczy już na łące.

Gdy czerwiec chłodem i wodą szafuje, to zwykle rok cały popsuje.

Kiedy kwitnie w czerwcu bób, to największy wtedy głód, a kiedy mak, to już nie tak.

Od czerwca dużo zależy, czy żniwa będą jak należy.

Pełnia czerwcową – burza gotowa.

Czerwiec mokry po zimnym maju, chłopom w jesieni będzie jak w raju.

W czerwcu grusze kwiat zrzucają, czereśnie się zapalają.

W czerwcu się okaże, co nam Bóg da w darze.

